

**Kaupunkiympäristön toimialan
talousarvioehdotus 2024 ja talous-
suunnitelma 2024–2026**

Sisällys

Toiminnan kuvaus.....	2
Toiminnan painopisteet ja tiivistelmä	2
Kaupunkistrategian toteuttaminen	3
Talousarvion toiminnan tavoitteet vuodelle 2024	6
Muut toiminnalliset tavoitteet	6
Keskeiset talousarviovuoden muutokset palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain	7
Toimintaympäristön muutokset.....	8
Lainsäädäntö	8
Kaupunginhallituksen ja/tai kaupunginvaltuuston päättämät ja päätöksentekoon 2024 menevät kaupunkitasoiset tai toimialatasoiset rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset.....	8
Toimintaympäristön riskit ja epävarmuustekijät.....	9
Palvelukustannusten, suoritämäärien ja tilankäytön tehokkuuden kehitys	11
Henkilöstösuunnitelma	11
Talousarvion vaikutusten arviointi.....	12
Investoinnit	14
801 Kiinteä omaisuus.....	14
802 Rakennukset	15
803 Kadut ja liikenneväylät.....	17
804 Puistot ja liikunta-alueet.....	21
805 Irtaimen omaisuuden perushankinta	22
806 Arvopaperit.....	23
807 Muu pääomatalous.....	23
808 Projektialueiden infrarakentaminen, Khn käytettäväksi.....	23
809 Kaupunkiuudistus, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi.....	26
810 Suuret liikennehankkeet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	27

Toiminnan kuvaus

Kaupunkiympäristön toimiala palvelee kaikkia helsinkiläisiä ja täällä vierailevia huolehtimalla toimivan ja viihtyisän kaupungin suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta n. 1 600 työntekijän voimin.

Kaupunkiympäristön toimiala toimii kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa. Lautakunnalla on kaksi jaostoa: rakennusten ja yleisten alueiden jaosto sekä ympäristö- ja lupajaosto.

Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii Helsingin kaupunkiympäristön suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta, rakennusvalvonnasta sekä kaupunkiympäristön palveluja. Toimiala jakaantuu neljään palvelukokonaisuuteen.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne (Maka) luo toimintaedellytyksiä kaupunkiympäristön ja maankäytön kehittämiseksi, rakenteelliselle toimivuudelle ja kaupungin viihtyisyydelle. Palvelukokonaisuus jakautuu viiteen palveluun: Maankäytön yleissuunnittelu, Asemakaavoitus, Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit, Liikenne- ja katusuunnittelu sekä Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu.

Palvelut ja luvat (Palu) tuottaa kaupunkiympäristön palveluita. Palvelukokonaisuus jakautuu viiteen palveluun: Asukas- ja yrityspalvelut, Kaupunkimittauspalvelut, Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut, Rakennusvalvontapalvelut sekä Ympäristöpalvelut.

Rakennukset ja yleiset alueet (Rya) vastaa kaupunkiympäristön yleisten alueiden ja rakennusten rakentamisesta ja käytettävyydestä sekä asuntotuotannosta. Palvelukokonaisuus jakautuu kolmeen palveluun: Tilat, Yleiset alueet ja Asuntotuotanto.

Hallinto- ja tukipalvelut (Hatu) tarjoaa tuki- ja hallintopalveluja toimialalle. Palvelukokonaisuuteen kuuluvat seuraavat palvelut: Hallinto- ja lakipalvelut, Henkilöstöpalvelut, Kehittämisen ja digitalisaatio palvelut, Talous- ja suunnittelupalvelut, Viestintäpalvelut ja Hankintapalvelut.

Toiminnan painopisteet ja tiivistelmä

Kaupunkiympäristön toimialan toiminnan painopisteinä vuonna 2024 ovat kaupungin kasvun edellytysten luominen, energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian käytön lisääminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen sekä kaupunkilais- ja asiakaskokemuksen parantaminen.

Kaupunkiympäristön toimialan tavoitteena on saavuttaa kaupunkitasolla asetetut kasvu- ja asuntotuotantotavoitteet: vuonna 2024 kaavoitamme asuntoja varten vähintään 400 000 kerrosneliometriä kaupungin omistamalle maalle. Lisäksi kehitämme ja uudistamme kaupungin eri alueita tasapainoisesti ja tavoittelemme sitä, että erot asuntojen alueellisissa hintatasoissa eivät kasva nykyiseen verrattuna.

Pyrimme hillitsemään ilmastonmuutosta monin eri tavoin. Tavoitteenamme on muun muassa, että rakennusten ja yleisten alueiden energiatehokkuus paranee ja uusiutuvan energian käyttö kasvaa. Tarkastelemme energiatehokkuutta ja sen paranemista laskennallisen sähkö- ja lämmitysenergian kulutuksen kautta, jotka ovat merkittävä osa kiinteistöjen energiankulutusta. Lisäksi valitsemme talonrakennuskohteiden lämmitysjärjestelmäksi lämpöpumpputekniikan aina kun se on teknisesti mahdollista ja kun sen takaisinmaksuaika on alle 15 vuotta.

Toteutamme edelleen kaupunkistrategian tavoitetta luontoarvojen säilyttämisen ja kaupungin kasvun yhteensovittamiseksi. Turvaamme luonnon monimuotoisuutta, viherverkon yhtenäisyyttä ja ekologisia verkostoja toteuttamalla suunnitelmallista luonnonsuojelua sekä rakentamalla kaupunkiin uusia viheralueita. Tavoitteenamme on, että luonnonsuojelualueiden määrä kasvaa ja asemakaavoituksella suojataan viherpinta-alaa enemmän kuin sitä otetaan muuhun käyttöön.

Tuotamme kaupunkilaisten käyttöön erilaisia viranomais- ja muita palveluita entistä tehokkaammin ja sujuvammin. Tavoittelemme sitä, että kaupunkilais- ja asiakaskokemus paranee, ja tämän saavuttamiseksi pa-

nostamme entistä vahvemmin asiakkuuksien johtamiseen. Johto käsittelee asiakaspalauteanalyysijä säännöllisesti useamman kerran vuodessa, ja seuraamme eri toimenpiteidemme vaikuttavuutta kaupungin asukkailla ja käyttäjille kohdennettavien kyselyiden avulla.

Investointitoimintamme tähtää kaupungin omaisuuden hallintaan, kaupungin kasvuun sekä toimivan ja viihtyisän kaupungin turvaamiseen. Suuret liikennehankkeet ovat edelleen merkittävässä roolissa investointiohjelmassamme muiden liikenne- ja katuinvestointien ohella, minkä lisäksi korjaamme kaupungin omistamia tiloja sekä rakennutamme uusia tiloja toimitilastrategian periaatteiden mukaisesti. Puisto- ja liikuntapaikkainvestoinnit mahdollistavat kaupunkilaisille viihtyisän ja aktiivisen elämän. Pyrimme siihen, että pystymme käyttämään talousarviovuodelle kohdennetut investointimäärärahat mahdollisimman täysimääräisesti, mikä edellyttää ennakoivaa suunnittelua sekä kykyä reagoida muutoksiin nopeasti.

Kaupunkistrategian toteuttaminen

Maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia

Rakennamme turvallisia, terveellisiä ja laadukkaita oppimisen tiloja ja varmistamme koulujen rakentamis- ja korjaushankkeiden sujuvan etenemisen. Vuonna 2024 uusimme koulu- ja päiväkotitilojen suunnitteluohjeistuksen siten, että se osaltaan tukee sujuvaa suunnittelu- ja rakentamisprosessia. Selkeä ja helppokäyttöinen ohjeisto helpottaa jatkossa hankkeiden kustannusohjausta.

Parannamme mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa placemaking-hankkeiden avulla. Pyrimme luomaan ainakin neljä lapsille ja nuorille merkityksellistä placemaking-hanketta.

Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua

Torjumme ilmastomuutosta ja negatiivisia ympäristövaikutuksia erityisesti kiertotalouden ja energiansäästötoimenpiteiden keinoin. Kiertotalouden edistämiseksi otamme käyttöön massatyökalan, jolla keräämme tietoa infrarakentamisen massoista ja niiden hyödyntämisestä. Työkalan avulla voimme jatkossa ohjata massoja entistä enemmän hyötykäyttöön myös talonrakennuskohteissa. Jatkamme infrahankkeiden kaivuumaisten hyötykäytön kasvattamista entisestään.

Edistämme energiansäästötoimenpiteitä erityisesti ulkovalaistuksessa sekä rakennusten rakentamisessa ja ylläpidossa. Ulkovalaistuksessa jatkamme valaisimien vaihtamista ledivalaisimiksi. Asuntotuotannon uudisrakentamisen ja peruskorjausten kunnianhimoista vähähiilisyttä tuemme mm. määräystasoa tiukempien energiatehokkuustavoitteiden ja uusiutuvan paikalla tuotetun energian suosimisen avulla. Rakennushankkeiden koko elinkaaren aikainen hiilijalanjälki minimoidaan hankekohtaisten mahdollisuuksien mukaan. Keskitymme erityisesti materiaalisidonnaisten päästöjen vähentämiseen, sillä käytön aikaiset päästöt ovat jo pitkälti optimoidut. Tavoitteenamme on käyttää rakennusten lämmityksessä lämpöpumpputekniikkaa aina, kun se on teknisesti mahdollista ja taloudellisesti perusteltua.

Säästämme arvokkaimpia luontoalueita ja luomme uusia viheralueita, sekä kehitämme ekologisia verkostoja ja viherrakenteen yhtenäisyyttä. Tavoittelemme asemakaavoituksessa viherpinta-alan positiivista nettoliisäystä eli sitä, että kaavoituksen keinoin suojellaan tai luodaan uutta viherpinta-alaa enemmän kuin sitä jää rakentamisen alle. Vuonna 2024 valmistuu katuvihreän verkostotarkastelu, joka tukee jatkossa johdonmukaisuutta puiden ja muun viherkasvillisuuden suunnittelussa katualueilla.

Viheralueiden ekologisen laadun ja luonnon monimuotoisuuden lisäämisen ja vaalimisen lisäksi vähennämme liikenteen päästöjä sekä keskitymme infrarakentamisen ja esimerkiksi esirakentamisen päästöjen vähentämiseen.

Tavoitteenamme on, että luonnon monimuotoisuuden edellytykset lisääntyvät suunnitelmallisen luonnonsuojelun myötä esimerkiksi toteuttamalla LUMO-ohjelmaa, perustamalla viisi uutta luonnonsuojelualuetta uuden luonnonsuojeluohjelman mukaisesti, edistämällä ekologista kompensatiota, luontopalvelusuunnitelmaa ja kiertotalouden tiekarttaa sekä tekemällä luontoselvityksiä ja seuranta.

Taide ja kulttuuri ovat hyvä elämän mahdollistaja

Tavoitteenamme on, että kaupungissa järjestettyjen tapahtumien määrä kasvaa. Tämän mahdollistavat muun muassa sujuvat lupa- ja neuvontaprosessit sekä kaupunkiyhteinen yhteistyö tapahtumallisuuden kasvattamiseksi, keskustan elävöittämiseksi ja matkailun tukemiseksi.

Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan

Panostamme segregaaation ehkäisyyn ja alueiden omaleimaisuuteen etenkin kaupunki uudistusalueilla. Työkentelemme sen eteen, että kaupunki uudistusalueiden kaupunkikuva muuttuu viihtyisämmäksi ja panostamme erityisesti alueen kaupunkitilan puhtaanapidon tasoon, ulkovalaistukseen ja kaupungin hallinnassa olevien tilojen viihtyisyyteen ja kuntoon huolehtimalla, että huoltopyyntöihin vastataan ja puutteet korjataan nopeasti.

Toimiva ja kaunis kaupunki

Tuemme toiminnallamme sitä, että kaupunkitasolla asetetut kasvu- ja asuntotuotantotavoitteet saavutetaan. Kaavoitamme kaupungin maalle 400 000 kerrosneliometriä (kolmen vuoden liukuva keskiarvo) asuntorakentamista varten, millä varmistamme kaupungin oman asuntotuotannon tonttitarpeiden riittävyyden. Tavoitteenamme on myös mahdollistaa 8 000 asunnon rakentamisen aloitus Helsingissä, sekä estää alueellisten hintatasoerojen kasvu.

Maankäytön suunnittelun tavoittelemme tukeutuvan pääasiallisesti kasvavaan ja kehittyvään raideliikenneverkostoon. Tavoitteenamme on, että korkeintaan 20 % asuntotuotantoon kaavoitettavista kerrosneliömetreistä sijoittuu muualle kuin erikseen määritetyille raideliikennevyöhykkeille.

Turvaamme asuntotuotannon edellytyksiä myös tavoittelemalla 5 600 asunnon rakentamisen aloittamista kaupungin maalle sekä varmistamalla, että tontinluovutuksia ja -varauksia on riittävästi asuntotuotannon tavoitteisiin nähden.

Edistämme monipuolista asuntotuotantoa AM-ohjelman mukaisella tavoitteella aloittaa vuonna 2024 kaupungin omana tuotantona 2 000 asunnon rakentaminen. Uudistuotannon asuntoaloitusten ennuste sekä vuodelle 2023 että 2024 on kuitenkin vain noin 1 500–1 600 asuntoa. Oman asuntotuotannon määrään vaikuttaa lainvoimaisten ja rakentamiskelpoisten tonttien määrä, ja ARA-hankkeissa rakentamisen aloittaminen edellyttää lisäksi ARA:n hyväksyntää. Toteutamme asuntorakentamisessa monipuolista hallintamuotojakaumaa.

Lisäksi tavoitteenamme on varmistaa kasvavalle kaupungille välttämätön ja lakisääteinen ydin- ja paikkatietoperusta, turvallisuus, siisteys ja terveellisyys (paikkatietopalvelut, kuntarekisteri, valvonta- ja lupaprosessit, asuntopalvelut, katutyöt, roskaantumisen hillintä ja lainsäädäntömuutosten toimeenpano).

Älykkäät liikenneratkaisut ovat sujuvan arjen perusta

Tavoittelemme kestävien kulkumuotojen eli kävelyn, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen olosuhteiden parantamista suhteessa moottoriajoneuvoliikenteen olosuhteisiin. Liikennemuotojen välille haetaan siis parempaa tasapainoa. Tavoitetta mitataan tarkastelemalla liikkumismuotojen kulkutapaosuutta, liikenneonnettomuuk-sien määrää, suunniteltuja pyörävälkilometrejä sekä kantakaupungin yleisten alueiden pysäköintipaikkojen käyttöastetta.

Tavoitteenamme on, että liikenneturvallisuus ja -suvuus paranevat tehokkaalla ja kattavalla pysäköinninvalvonnalla ja asianmukaisilla väliaikaisilla liikennejärjestelyillä. Huomiota kiinnitetään erityisesti työmaa-aikais-ten kävelyn ja pyöräilyn poikkeusjärjestelyjen sujuvuuteen ja turvallisuuteen.

Kaupunki jatkaa vuonna 2024 ympärivuotista HSL-lipulla toimivaa lauttaliikennettä Kruunuvuorenrantaan. Kysyntää ja tarjontaa arvioidaan liikennöinnin aikana ja liikennöintiä jatketaan enintään Kruunusilltojen val- mistumiseen asti.

Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat

Lisäämme runsaasti penkkejä yleisille alueille mahdollistamaan erilaisten huonommin liikkuvien asukkaiden omaehtoista liikkumista ja oleskelua kaupunkitilassa.

Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana

Panostamme investointien toteutumisasteen parantumiseen ja laadimme pitkän aikavälin strategisia toimenpiteitä kaupungin maaomaisuuden kasvattamiseksi ja kehittämiseksi.

Käynnistämme konkreettisia uudistuksia toiminnassamme ja pyrimme tällä tehokkuuden ja tuottavuuden kasvuun. Käymme läpi kaikki toimintomme, jotta tunnistaisimme parhaat toimenpiteet tuottavuuden kasvattamiseksi. Tavoitteenamme on tuottavuuden parantaminen 0,5 prosentilla vuodessa käyttömenoista laskettuna. Tuottavuutta saamme parannettua sujuvoittamalla työtä digitalisaatiohankkeiden avulla, tilojen ulosvuokrauksella sekä toimialan tuottavuusohjelman toimeenpanolla.

YK:n kestävän kehityksen tavoitteita toimeenpannaan vuonna 2023 määritellyjen toimenpiteiden mukaisesti ja vahvistetaan kestävyiden johtamiskäytäntöjä.

Jatkamme kaupungin hankintastrategian toimeenpanoa kehittämällä hankintojen laadukkuutta ja vastuullisuutta. Vastuullisuuden parantamiseen tähtäävät muun muassa toimittajahallinnan periaatteiden toimeenpano ja vaikuttavimpien kestävien hankintojen kriteerien käyttöönoton edistäminen.

Tulevina vuosina kaupunkiyhteisten toimintatapojen ja järjestelmien muutokset vaativat uudistuksia myös toimialalla, kuten esimerkiksi HR- ja talousjärjestelmien kehitys. Muutoksien toteutuksessa toimialalla tavoitteena on varmistaa kehitettävien toimintatapojen ja järjestelmien tehokkuus toimialan toiminnassa.

Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki

Jatkamme henkilöstösuunnittelua huomioiden kaupunkistrategian tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset. Vastaamme tunnistettuihin työvoiman saatavuushaasteisiin panostamalla henkilöstön pitovoimatekijöihin kuten henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen sekä johtamisen kehittämiseen. Lisäksi varmistamme osaavan työvoiman ja korkean osaamisen saatavuutta muun muassa uudistamalla rekrytointikäytäntöjämme ja kehittämällä työnantajakuvaa ja markkinointia. Esihenkilötyön ja johtamisen kehittämisessä keskitymme johtamisvalmiuksien parantamiseen sekä panostamme uusien esihenkilöiden perehdytykseen. Jatkamme henkilöstön henkisen kuormituksen hallinnan ja vähentämisen toimenpiteitä.

Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen

Tavoitteenamme on, että asiointi ja hallinnolliset menettelyt kehittyvät aiempaa sujuvammiksi. Panostamme asiakaskokemuksen johtamiseen kehittämällä muun muassa sähköistä asiointia edelleen ja arvioimalla erilaisten hallinnollisten menettelyiden tarkoituksenmukaisuutta.

Parannamme kaupunkitilan, palvelutilojen ja oman asuntotuotannon kaupunkilais- ja asiakastyytyväisyyttä. Huolehdimme viihtyisän kaupunkitilan perusedellytyksistä ympäri vuoden ja seuraamme kaupunkilaisten tyytyväisyyttä yleisten alueiden kunnossapidon ja rakennustyömaidemme tasoon. Palvelutilojen osalta seuraamme ja parannamme asiakastoimialojen tyytyväisyyttä toimintaamme ja omassa asuntotuotannossamme asuntomyynnin asiakastyytyväisyyttä.

Tavoitteemme on, että kaupunkilais- ja asiakaskokemus paranee vahvemman asiakkuuksien johtamisen kautta. Johto käsittelee systemaattisesti ja säännöllisesti asiakaspalauteanalyysit ja linjaa tarvittavat kehittämistoimenpiteet, jotta kaupunkilaisia ja toimialan monipuolista asiakaskuntaa voidaan palvella entistä paremmin.

Parannamme tiedolla johtamisen edellytyksiä ja panostamme erityisesti omaisuustietojen ja näihin liittyvien tietojärjestelmien parantamiseen. Laadukasta omaisuustietoa tarvitaan, jotta voimme johtaa omaisuuttamme tiedolla ja tehdä oikea-aikaisia ja vaikuttavia päätöksiä. Tiedon on oltava laadukasta ja sen tulee olla käytettävissä.

Vuonna 2023 laaditun toimialan digitalisaatiovision ja -tiekartan toteuttaminen käynnistyy vuonna 2024. Tiekartta ohjaa tulevina vuosina toimialan kehittämisen suuntaa ja resurssien priorisointia. Perustietotekniikkaan ja siihen liittyviin palveluihin kytkeytyvää Digitaalinen Helsinki -yhteistyötä jatketaan muun muassa täsmentämällä yhteisiä toimintatapoja ja rooleja. Tarkoituksenamme on, että toimintamallit ja periaatteet tukisivat yhä vahvemmin toimialan toimintaa ja kokonaisuutta.

Hallinto- ja tukipalvelujen vaikuttavien ja asiakaslähtöisten palvelujen kehitystä jatketaan saadun palautteen perusteella esimerkiksi palvelupolkujen kehitystä edistämällä.

Helsinki on houkutteleva osaajille ja yrityksille

Panostamme erityisesti keskustan eläväisyyteen ja vetovoimaan ja luomme keskusta-alueen toimijoille myös logistiikan kannalta toimivia ratkaisuja. Lisäksi vastaamme yritysten toimitilarpeisiin kaikkialla kaupungissa.

Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä Helsingin kehittämisessä

Varmistamme omalta osaltamme Helsingin etujen toteutumisen niin MAL-sopimusneuvotteluissa kuin esimerkiksi kansallisessa lainsäädännössä siten, että ne mahdollistavat Helsingin kestäväen kasvun ja tukevat maankäyttö- ja liikennejärjestelmän tavoitteita.

Talousarvion toiminnan tavoitteet vuodelle 2024

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

- Rakennusten ja yleisten alueiden energiatehokkuus paranee ja uusiutuvan energian käyttö kasvaa.
- Luonnon monimuotoisuuden edellytykset, viherverkon yhtenäisyys ja ekologiset verkostot turvataan suunnitelmallisen luonnonsuojelun ja uusien viheralueiden myötä.
- Kaupunkitasolla asetetut kasvu- ja asuntotuotantotavoitteet saavutetaan.
- Kaupunkilais- ja asiakaskokemus paranee vahvemman asiakkuuksien johtamisen kautta.

Liitteessä 3 on esitetty kaupunkiympäristön toimialan sitovat toiminnan tavoitteet ja mittarit.

Muut toiminnalliset tavoitteet

- Torjutaan ilmastomuutosta ja ympäristövaikutuksia muun muassa kiertotalouden, resurssitehokkuuden sekä ilmastokasvatuksen keinoin.
- Helsingin maankäyttö tukeutuu pääasiallisesti kasvavaan ja kehittyvään raideliikenneverkostoon.
- Kasvavan kaupungin lakisääteinen paikkatietoperusta, toimivuus ja terveellisyys turvataan.
- Kaupungin omana tuotantona aloitetaan 2 000 asunnon rakentaminen.
- Asiointi ja hallinnolliset menettelyt kehittyvät aiempaa sujuvammiksi.
- Asuntotuotannon edellytykset turvataan.
- Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen olosuhteet paranevat enemmän kuin moottoriajoneuvo-liikenteen olosuhteet.
- Liikenneturvallisuus ja -sujuvuus paranee tehokkaalla ja kattavalla pysäköinninvalvonnalla ja asianmukaisilla tilapäisillä liikennejärjestelyillä. Huomiota kiinnitetään erityisesti työmaa-aikaisten kävelyn ja pyöräilyn poikkeusjärjestelyjen sujuvuuteen ja turvallisuuteen.
- Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa.
- Parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä.
- Helsinki varmistaa riittävän luovutuskelpoisten tonttien määrän 8 000 asunnon aloitukselle vuonna 2024.
- Kaupunkiudistusalueille kohdennettavien investointien tulee mahdollistaa alueiden asuntokannan 2 % vuosittainen lisäys
- Lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta parannetaan kaupunkiudistusalueilla kaupunkiympäristöä ja palveluita kehittämällä

Liitteessä 4 on esitetty kaupunkiympäristön toimialan muut toiminnan tavoitteet ja mittarit.

Keskeiset talousarviovuoden muutokset palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain

31001 Kaupunkirakenne ja hallinto (100)	Menot (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan menoista %	Muutos ed. vuoteen	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	74 058	100,0 %	2 579	3,6 %	
Maankäyttö ja kaupunkirakenne	46 164	62,3 %	2 006	4,5 %	Palkkojen sopimuskorotukset, toimintaympäristömuutosten säästöt/sopeutukset, resursointi investointihankkeiden suunnitteluun (sis. 2 htv:n määrärahan siirto Hallinto- ja tukipalveluista), kävelyhankkeisiin sekä merelliseen strategiaan.
Hallinto- ja tukipalvelut	27 894	37,7 %	573	2,1 %	Palkkojen sopimuskorotukset, Ilmastoyksikköön vakanssi ja tehtäviä HSY:itä, toimintaympäristömuutosten säästöt/sopeutukset, raamisiirto Maankäyttö ja kaupunkirakenteelle sekä ICT-kustannusten raamisiirto TA-kohdalle 31009

31002 Tilat ja rakennuttaminen	Toimintakate (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan toiminta- katteesta (%)	Muutos ed. vuoteen	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	265 059	100,0 %	12 622	5,0 %	
Tilat-palvelu	263 829	99,5 %	13 179	5,3 %	Indeksikorotukset huomioiden tilakannan muutokset (tulot, toimintamenot), ylläpitovuokrien tasokorotukset, palkkojen sopimuskorotukset, ICT-menojen kasvu, Asuntoyksikkö siirtyy uuteen palveluun Palvelut ja luvat talousarviokohdalle
Yleiset alueet, netto	1 230	0,5 %	-557	-31,2 %	Palkkojen sopimuskorotukset, 9 uutta vakanssia investointihankkeiden toteuttamiseen

31003 Asuntotuotanto (1000 €)	Toimintakate (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan toiminta- katteesta (%)	Muutos ed. vuoteen	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	6 543	100,0 %	56	0,9 %	Rakennusaikaisten lainojen koronnousu, henkilöstömenot talousarvion 2023 tasolla johtuen yhden tiimin aloituksen siirtymisestä myöhemmäksi

31008 Palvelut ja luvat (1000 €)	Toimintakate (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan toiminta- katteesta (%)	Muutos ed. vuoteen	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	32 424	100,0 %	3 491	12,1 %	TA-kohdalle perustettava uusi palvelu (sijoittuvat jatkossa Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden Asuntopalvelut- yksikkö sekä Tilat-palveluun kuuluva Asuntoyksikkö) Pysäköintitunnusten tulojen kasvu, palkkojen sopimuskorotukset, ICT-menojen kasvu, toimintaympäristömuutosten sopeuttamistoimet,

31009 Yleisten alueiden kunnossapito (1000)	Menot (talousarvion sitova taso)	Osuus ta- kohdan menoista %	Muutos ed. vuoteen	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
TA-kohta yhteensä	98 877	100,0 %	7 438	8,1 %	Talvihoidon budjettivajeen korjaus, palkkojen sopimuskorotukset, vesipostit, osuus toimialan ICT-kustannuksista, toimintaympäristömuutosten sopeuttamistoimet, kustannushaasteita aiheuttavat peruspalveluiden hintaindeksiä nopeammin kasvavat urakkasopimusten kustannukset sekä ympäristömääräysten noudattamisen lisäkustannukset

Toimintaympäristön muutokset

Lainsäädäntö

Suomelle valmisteltava biodiversiteettistrategia tähtää luontokadon pysäyttämiseen vuonna 2030. Tämä pohjautuu osaltaan YK:n vuoden 2022 luontokokoukseen. Suomen strategiaa laaditaan vuosina 2022–2023.

Vuoden 2022 ympäristönsuojelulain muutokset vaikuttavat edelleen toimintaamme. Kasvinsuojeluaine glyfosaatin myyntikielto astuu voimaan vuoden 2023 joulukuussa, mikä aiheuttaa lisäkustannuksia ja vaihtoehtoisten menetelmien käyttöä. Vaihtoehtoisten menetelmien käyttöä on kokeiltu ja kehitetty useamman vuoden ajan, jotta olisimme parhaalla tavalla valmistautuneet muutokseen. Purkauslamput poistuvat markkinoilta vuonna 2027, joten käynnissä olevat ledivaihdot tulee tehdä viimeistään 2030. Laki vieraslajien torjunnasta edellyttää kurturuusun poistamista ja usein sen korvaamista. Myös uudet jäte- ja rakentamislait vaikuttavat toimintaamme.

Uuden tieliikennelain 2020 mukaan meidän tulee uusia liikennemerkkejä ja tiemerkinneitä sukupuolineutraaleiksi.

Energiatehokkuusdirektiivi astuu voimaan syksyllä 2023, jolloin energian loppukäytön vähentäminen tulee edellyttämään kasvavia investointeja energiatehokkuuden parantamiseen.

Syyskuun alussa 2023 voimaan astuvan uuden asumisoikeuslain muutos aiheuttaa asuntotuotantopalvelulle uusia asukasvalintaan liittyviä tehtäviä.

Huomioimme myös muun voimaan tulevan lainsäädännön vaikutukset toimintaamme (mm. eläinten hyvinvointilaki ja eläinlääkintähuoltolaki, rakentamislaki, RYTJ, rakennusjärjestys) sekä jatkamme aktiivista edunvalvontaa käynnissä olevien lainsäädäntöhankkeiden osalta (mm. kunnossapitolaki ja laki pysäköinnin valvonnasta).

Hallitusohjelman keskeiset vaikutukset palvelutuotantoon

Hallitusohjelma tarjoaa hyvin rajatusti keinoja segregaatiorajun torjuntaan ja useat hallitusohjelman toimenpiteet, kuten sosiaaliturvan leikkaukset ja ARA-vuokra-asuntojen tuloerojen asettaminen, itseasiassa todennäköisesti syventävät segregaatiorajun. Hallitusohjelman kirjauksilla on toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia Helsingin asuntotuotannon ja asuntopolitiikan sekä eriytymisen ehkäisyn reunaehtoihin.

Kaupunginhallituksen ja/tai kaupunginvaltuuston päättämät ja päätöksentekoon 2024 menevät kaupunkitasoiset tai toimialatasoiset rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset

Kunnossapidon järjestämistä haastavat useat määräysten muutokset. Ympäristöviranomaisen määräyksen takia kunnossapidon kustannukset ovat kasvaneet ja tulevat kasvamaan myös vuonna 2024. Määräys vaikuttaa lumenkuljetuksen lisääntymiseen, pidentyneisiin ajomatkoihin lumenvastaanottoaikojen aukioloaikojen takia sekä katujen pesuun, hiekoitussepin tarkempaan tutkimiseen ja katujen pölynsidonnan lisääntymiseen.

Lumenvastaanottoaikojen vähyden ja talviolojen haasteellisuuden takia on käynnistetty talvikunnossapidon kehittämisohjelma. Talvihoidon laatutason nostot kaupunkilaisten tarpeita vastaavasti vaativat lisärahoitusta talvikunnossapitoon. Uusien katujen ja puistojen rakentaminen sekä katujen ja puistojen peruskorjaaminen entistä laadukkaammiksi ja pienipiirteisemmäksi nostavat merkittävästi kunnossapidon kustannuksia. Talvikunnossapidon lisämäärärahalta pystytään vastaamaan lumenkuljetustarpeisiin, mutta edelleen kustannushaasteita aiheuttaa peruspalveluiden hintaindeksiä nopeammin kasvavat urakkasopimusten kustannukset, ympäristömääräysten noudattamisen lisäkustannukset sekä kaupunkilaisten liikkumistarpeita vastaaviin laatutasonostoihin vastaaminen. Lumenvastaanottoaikojen kehittämisohjelman jatkaminen edellyttää lisämäärärahoja käyttötalouteen.

Toimitilavuokrien indeksikorotukset vuokralaisille eivät vastaa täysimääräisesti elinkustannusindeksejä. Toimialojen vuokramuutoksissa ja tilat-palvelun vuokratuloissa on otettu huomioon rakentamishojelman mukaiset vuokrauikutukset, uudet vuokra- ja osakehankkeet, myynnit ja purut. Kaupunkitilat Oy:n vuokrataso ei vastaa kaupungin sisäistä eikä markkinavuokraa.

Kaupungin vuokraamien toimitilojen vuokramenojen indeksikorotukset ovat elinkustannusindeksin mukaisia. Uudet vuokra- ja osakehankkeet lisäävät vuokra- ja vastikemenoja ja osa myynneistä vähentää vuokratuloja, mutta vähentää korjausvelkaa.

Korkojen nousu kasvattaa ATT:n vastuulle kuuluvia korkokustannuksia. Suunnitelmana on tulouttaa valmistuneista hankkeista rakennuttamispalkkioita kustannustason nousua vastaavasti.

Asumisen palveluita sujuvoitetaan keräämällä kyseiset toiminnot yhdeksi kokonaisuudeksi vuoden 2024 alusta alkaen. Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuteen perustettavaan uuteen palveluun sijoittuvat jatkossa Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden Asukas- ja yrityspalveluihin nykyisin kuuluva Asuntopalvelut-yksikkö sekä Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuuden Tilat-palveluun nykyisin kuuluva Asuntoyksikkö.

Hallinto- ja tukipalveluiden kustannusten vyörytysten uudistusta valmistellaan toimialalla. Valmistelun periaatteena on, että hallinto- ja tukipalvelujen kustannukset vyörytetään aiheuttamisperiaatteen mukaisesti toimialan palvelukokonaisuuksien talousarviokohdille. Toimiala esittää, että ko. vyörytyksiä koskeva uudistus toteutetaan vuoden 2024 talousarviossa, ja sitä jatkovalmistellaan yhdessä kanslian talous- ja suunnitteluosaston kanssa syksyn aikana.

Digitalisaation ja tiedolla johtamisen edellytysten parantamiseksi esitetään määrärahan kohdentamisen muutosta ICT-irtaimen investointimäärärahoista käyttötalouteen sekä tietohallinnon budjetin kokonaisuudesta kasvavien tietojärjestelmien sopimusvelvoitteiden kattamiseksi. Määrärahojen siirto käyttötalouteen parantaa digitalisaation edistämisen resurssointia. Kustannustason muutoksiin on vaikuttanut uusien tietojärjestelmien ylläpito- ja lisenssimaksut sekä sopimuskulujen muutokset.

Toimiala on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa etsinyt aktiivisesti keinoja ja ratkaisuja teknisen sektorin palkkakilpailukykyhaasteisiin vastaamiseksi ja henkilöstön sitouttamiseksi. Yhtenä keskeisenä keinona vastata palkkakilpailukyvyyn kriittisimmiksi tunnistettujen tehtävien haasteisiin on toimialalla toteutettava oma palkkakehitysohjelma. Tämä on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti siten, että se ei aiheuta sopimuskorotusten lisäksi merkittävää käyttömenojen kasvua.

Työkyvyttömyyskustannusten siirtoa kaupunginkansliasta toimialoille on valmisteltu aiheuttamisperiaatteen toteutumiseksi.

Toimintaympäristön riskit ja epävarmuustekijät

Strategiset riskit

Kaavoituksen reunaehdot kiristyvät ja täydennysrakentamisen priorisointi, aluetehokkuuksien kasvu sekä esimerkiksi erilaisten neuvottelujen tarpeen lisääntyminen ja erilaiset selvitystarpeet kuormittavat kaavoitusta. Samoin esimerkiksi liikennejärjestelmään kohdistuu merkittäviä muutospaineita ja tilatehokkuustarpeita. Erilaiset luontokriteerit ja arvotamiskriteerit tulevat suunnittelussa yhä tärkeämmiksi. Helppojen projektialueiden ehtyessä kaavoituksen ja edelleen yleisten alueiden suunnittelun keskiöön tulevat yhä vaikeammat kohteet, ja kaavoituksen ja muun suunnittelun tavanomaiset ristiriidat muuttuvat alati monimutkaisemmiksi. Yleinen markkinatilanne johtaa erilaisten kaupunkikehitysprojektien kaatumiseen, tai viivästymiseen ja etenkin laajat ja monimutkaiset hybridihankkeet ovat olleet vaakalaudalla useammassakin tapauksessa. Käynnissä oleviin hankkeisiin voi kohdistua merkittäväkin kustannuspainetta. Uusi käyttöön otettava kaupunkirakenteen ja sen suunnittelun talousmalli tuo välineitä yllä mainittujen haasteiden taklaamiseen. Samoin laadukas osayleiskaavatyö, yleiskaavan toteuttamishojelman päivitys sekä raideliikenteen investoinnit tuovat pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta kaupunkikehitykseen.

Toimintaympäristön monimutkaistuuessa ja vaatimusten koventuessa riskinä on, ettei tavoitteiden mukaista asemakaavoituksen asuntokerrosalaa saavuteta. Asemakaavoituksen tavoitteiden epäonnistuminen heijastuu suoraan kaupungin muihin tavoitteisiin ja toimintoihin aiheuttaen riskien realisoitumisen ketjureaktion. Riskin toteutumisen välttämiseksi on muutettu asemakaavoituksen tavoitteen tarkempaa fokusta, sekä valmistellaan Maankäyttö- ja kaupunkirakenne -kokonaisuuden yhteistä toiminnanohjausjärjestelmää.

Liikenteen päästövähennystavoitteisiin liittyy kriittinen aikajänne, jossa 2030 mennessä tulee varautua merkittävään liikenteen sähköistymiseen, kestävien kulkumuotojen edistämiseen sekä liikenteen ja katutilan uudelleenpriorisointiin. Liikennesuunnittelun reunaehdot kiristyvät, ja samalla siihen liittyvät poliittiset ja yhteiskunnalliset paineet kuormittavat suunnittelua. Lisäksi nämä vaateet ovat keskenään ristiriidassa, ja niiden yhteensovittaminen on hyvin haastavaa. Samaan aikaan liikenteen saavutettavuutta kaikilla kulkumuodoilla pitäisi parantaa, ja tehdä merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Samoin infrarakentamisen päästövähennyksiin liittyy merkittäviä uudistustarpeita. Riskinä on, ettei liikenteen päästövähennystavoitteita saavuteta. Riskin toteutumisen välttämiseksi panostetaan kestävien kulkumuotojen olosuhteisiin ja valmistellaan tämän pohjalta merkittäviä muutoksia liikennejärjestelmään käynnissä olevassa liikenteen päästövähennyksiä käsittelevässä työssä.

Ulkoinen toimintaympäristö on entistä arvaamattomampi ja toimialaan kohdistuu vaikeasti yhteensovittavia tarpeita, kuten esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden ja kaupungin kasvun yhtälön ratkaisu. Myös lakimuu- tokset ja rakentamisen suhdannevaihtelut vaikuttavat nopeasti ja merkittävästi toimialaan, mikä sekä haas- taa että edellyttää organisaation muutoskyvykkyyttä.

Palvelutilojen tehokasta toteuttamista haastavat ristiriitaiset tavoitteet sekä palvelu- ja tilaverkon riittämätön ennakoiva suunnittelu. Palvelussuhdeasuntojen osalta tehtävät muutokset linjauksissa vaikuttavat toimin- taamme.

Sään ääri-ilmiöt aiheuttavat tulevina vuosina yhtä enemmän häiriötilanteita kaupungin toimivuudelle ja lisää- vät tähän liittyviä kustannuksia. Sään ääri-ilmiöihin yleisillä alueilla sekä palvelutilojen piha-alueilla on varau- duttu varautumissuunnitelmia laatimalla.

Taloudelliset riskit

Yleisten alueiden kunnossapitovelka ja korjausvelka pahenevat, kun kunnossapidon määrärahat ovat krooni- sesti alimitoitettuja. Yleinen kaupunkitilan laatu heikkenee, ja riittämättömät määrärahat vaikeuttavat omai- suuden arvon säilyttämisen mahdollisuuksia ja alueiden toimivuuden varmistamista. Lisäksi korjausvelan hallinnan vuoksi jää entistä vähemmän rahoitusta uudiskohteisiin. Riskin toteutumisen vähentämiseksi suun- nittelussa huomioidaan myös elinkaaren vaikutukset suunnittelukohteeseen. Lisäksi investointihankkeiden ohjelmoinnissa huolehditaan jo nyt myös omaisuuden hallintaan varattujen määrärahojen riittävyydestä, jotta tilanne ei pahene tulevaisuudessa.

Yleinen kustannustason nousu aiheuttaa riskiä talonrakennus- ja korjaushankkeisiin sekä kunnossapitoon ja heijastuu toimialan tuottokehitykseen. Kiinteistöistä luopumisen hidastuminen kasvattaa lisäksi kiinteistöjen korjaustarvetta ja taloudellista riskiä ja omaan omistukseen jäävän rakennuskannan huono kunto voi aiheut- taa ennakoimattomia korjaustarpeita tai väistötilatarpeita. Kohonnut korkotaso on hidastanut itse rakennutet- tavien asuntojen myyntiä, ja markkinatilanteen jatkuessa haastavana riskinä on myös Hekan ja Hason edel- lytykset tuotannon kasvattamiseen kustannusten ja korkojen noustessa. Erytisasumisen subventiomallin purkaminen aiheuttaa taloudellista riskiä. Riskeihin varaudutaan kiinnittämällä entistä tarkemmin huomiota tuottavuuteen ja ennakoivaan talouden johtamiseen.

Maailmantilanteen vaikutukset heijastuvat investointimäärärahojen toteutumisasteeseen. Toimenpiteenä on investointien yliohjelmointi, jotta määrärahojen käytössä päästäisiin lähelle 100 % toteutumaa, vaikka osa hankkeista ei toteutuisikaan. Kun rakentamisen markkinat heikkenevät, kannattaa suunnitelmia valmistella tilanteeseen, jossa suhdanne muuttuu paremmaksi. Lisäksi resursseja on hyvä tällaisessa tilanteessa suun- nata myös omaisuuden hallinnan parantamiseen kuten peruskorjausten suunnitteluun.

Ilmastonmuutoksen negatiiviset vaikutukset Helsingin viherrakenteeseen, sekä merivesitulvien hallinnan pro- sessiin ja vastuisiin liittyvät riskit.

Operatiiviset riskit

Henkilöstön saatavuus ja pysyvyys on merkittävä riski toimialan toiminnan kannalta kriittisissä tehtävissä. Riskiä hallitaan laatimalla henkilöstösuunnitelman yhteydessä kriittisten tehtävien täyttö- ja seuraajasuunnitelmat, panostamalla työnantajakuvan kehittämiseen sekä rekrytointien ja perehdyttämisen onnistumiseen. Riskin hallitsemiseksi tulee kaupungin työsuhteiden elinkaarikäytäntöjä kehittää, huolehtia palkkakilpailukyvyistä ja panostaa riittävästi työhyvinvointiin. Entistä sujuvampien työurien rakentaminen on välttämätöntä myös viroissa. Esihenkilöiden kuormitukseen etsitään aktiivisesti ratkaisuja. Henkilöstön hyvinvoinnin näkökulmasta keskeistä on edelleen uudistumiskyvyn ja osaamisen edistäminen, tavoitteiden ja töiden priorisointi suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin sekä työmäärän jakautuminen riittävän tasaisesti.

Kaupungin eri toimijoiden tiedonvaihdon ja keskustelun tulee olla riittävää ja omistajaohjauksen selkeää muun muassa HSL:n liittyvissä asioissa. Riskin hallitsemiseksi on laadittu omistajaohjauksen toimintamallia toimialan ja palvelurakenteen sisällä.

Tontinluovitustoimintaan liittyy muun muassa luovutettavien tonttien väärinhinnoittelun riski, maanvuokrien laskutuksen tietojärjestelmän ja taustatietosisällön riskit, tontinluovutussopimusten valvomatta jättäminen, puutteet tontinluovutuksen edellytysinvestoinneissa, tontinluovutussopimusehtojen puutteellisuus tai virheellisyys, tietojärjestelmien katkokset ja riski korruptioon tai muuhun epäasialliseen käytökseen.

ICT järjestelmien jatkuvuuden turvaaminen on toimialatasoinen merkittävä riski, jonka hallintatoimenpiteet kuten kriittisten järjestelmien tunnistaminen, toimittajahallinta ja poikkeustilanteisiin varautuminen ovat jo käynnissä ja jatkuvat vuonna 2024. Lisäksi toimialatasoisena riskinä on tunnistettu organisaation uudistumiskyvyn riittämätön taso toimintaympäristön muutoksiin vastaamisessa. Haasteena on esimerkiksi järjestelmiin liittyvä korjausvelka, kehittämisen priorisoinnin ja resursoinnin haaste sekä kaupunkitasoisten ratkaisujen kankeus. Lähivuosina lakisääteisten palvelujen turvaaminen edellyttää useiden isojen perusjärjestelmien uudistamista sekä sähköisen asiointin kehitystä. Tämän keskeisimpinä hallintakeinoina ovat toimialan digitalisaation painopisteiden tunnistaminen priorisointia ohjaamaan, sekä investointimäärärahan siirto käyttämöihin järjestelmäkehittämisen resursointia vahvistamaan.

Palvelukustannusten, suoritemäärien ja tilankäytön tehokkuuden kehitys

Liitteessä 2 on esitetty kaupunkiympäristön toimialan palvelukustannukset, suoritteet ja tilankäyttö suunnitelma.

Henkilöstösuunnitelma

Kaupunkistrategian tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat henkilöstösuunnittelun lähtökohtia. Suunnittelussa hyödynnetään muun muassa tietoa nykyisestä henkilöstöstä, sen rakenteesta ja käytettävissä olevasta osaamisesta sekä ennakoidusta lähtövaihtuvuudesta. Henkilöstösuunnitelman ohessa laaditaan kriittisten tehtävien täyttö- ja seuraajasuunnitelmat, jotka ovat osa toimialan riskien hallintaa.

Vahvistamme toimialan vetovoimaa työnantajana ja huolehdimme yhdessä koko henkilöstön kanssa siitä, että meillä viihdytään, voidaan hyvin ja pysytään töissä. Vastaamme tunnistettuihin työvoiman saata- vuushaasteisiin panostamalla myös henkilöstön pitovoimatekijöihin kuten henkilöstön hyvinvoinnin, osaamisen sekä johtamisen kehittämiseen.

Varmistamme osaavan työvoiman ja korkean osaamisen saatavuuden uudistamalla rekrytointikäytäntö- jämme ja kehittämällä työnantajakuvaa ja markkinointia. Oppilaitosyhteistyöhön panostaminen ja toimialan oman harjoittelun luominen mahdollistavat uusien osaajien saamisen jatkossakin. Henkilöstölle luodaan edellytyksiä sisäiselle liikkuvuudelle tarjoamalla tehtäväkierto- ja urapolkumahdollisuuksia. Jatkamme kansainvälistymisen edistämistä ja vahvistamme mm. työyhteisöjen kykyä kohdata eri kulttuureista tulevia, järjestämällä kielikoulutuksia ja tarjoamalla harjoittelumahdollisuuksia muunkielisille.

Kaupunkiympäristön toimialalla on tunnistettu kriittisiä tehtäväryhmiä, joissa työvoiman saatavuushaasteet ovat merkittävät ja joissa tilanne on tilastollisen tarkastelun perusteella palkkakilpailun näkökulmasta haasteellinen suhteessa yksityisen, valtion ja erityisesti naapurikuntien tilanteeseen. Useissa toimialan asiantuntijatehtävissä palkkataso on jäänyt alhaisemmalle tasolle kuin naapurikunnissa, mikä on johtanut omalta osaltaan heikentyneeseen työvoiman saatavuuteen ja pitokykyymme. Työtehtävät ovat erittäin vaativia ja edellyttävät useamman vuoden kokemusta ja osaamista erityisen haasteellisessa toimintaympäristössä. Suomen mittakaavassa Helsingissä on ainutlaatuisia ja kokoluokaltaan poikkeuksellisen suuria hankkeita ja projekteja. Vaikka merkityksellinen työ valtakunnan näköalapaikalla kiinnostaa työnhakijoita, on toimialalle syntynyt tilanne, jossa on tarve jatkuvasti kasvattaa vastavalmistuneista osajia ja vaativimpiin tehtäviin on haasteellista saada pätevimpiä hakijoita.

Toimiala on yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa etsinyt aktiivisesti keinoja teknisen sektorin palkkakilpailukykyhaasteisiin vastaamiseksi ja henkilöstön sitouttamiseksi. Yhtenä keskeisenä keinona vastata palkkakilpailukyvyn näkökulmasta kriittisimmiksi tunnistettujen tehtävien haasteisiin on toimialalla toteutettava oma palkkakehitysohjelma, jossa vahvistetaan tuloksiin sidottua ja kannustavaa suorite- ja henkilöperusteista palkkausta ja huomioimalla pätevimpien ja osaavimpien hakijoiden palkkaamisen mahdollisuudet rekrytointitilanteissa. Toimialan oma palkkakehitysohjelma on tarkoitus toteuttaa kustannusneutraalisti siten, että se ei aiheuta sopimuskorotusten lisäksi merkittävää käyttömenojen kasvua.

Henkilöstön hyvinvoinnin ja pitovoiman vahvistamisessa keskitymme työyhteisöjen yhteisöllisyyttä vahvistaviin toimenpiteisiin huomioiden erityisesti hybridityön vaatimukset ja pitämällä huolta henkilöstön osaamisen kehittämisestä suhteessa työelämän ja toimintaympäristön muutoksiin. Kehitämme henkilöstön osaamista tavoitteellisesti, monipuolisia ja työelämälähtöisiä keinoja hyödyntäen. Tavoitteenamme on luoda työpaikasta oppimispaikka ja luoda edellytyksiä jatkuvalle oppimiselle. Tarjoamme työkaluja työnhallinnan lisäämiseksi ja työnkuormituksen ehkäisemiseksi. Osaava, hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö lisää paitsi työn iloa, myös palvelutyytyväisyyttä. Kannustamme ja sitoutamme henkilöstöä panostamalla tavoite- ja suoriteperusteiseen palkkaukseen ja palkitsemiseen.

Esihenkilötyön ja johtamisen kehittämisessä keskitytään tavoite- ja suoritusperusteisen johtamisvalmiuksien parantamiseen. Erityisesti uusien esihenkilöiden perehdytyksellä varmistetaan esihenkilöiden sitoutuminen ja valmiudet Helsingin kaupungin johtamisen tavoitteisiin (johtamisen kulmakivet) ja hyvään esihenkilötyöhön. HR-palveluiden ja linjajohdon tehtävänä on varmistaa jatkossa, että kaikki uudet esihenkilöt ovat koeajan puitteissa suorittaneet keskeisimmät esihenkilötyön kaupunkiyhteiset perehdytysosa-alueet. Kohdennamme esihenkilötyön henkisen kuormituksen hallinnan ja vähentämisen tueksi ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja vahvistamme esihenkilöiden tukipalvelua yhteistyössä työterveyshuollon ja kaupunginkanslian kanssa tavoitteenamme tukea paitsi esihenkilöiden työssä jaksamista, myös yksilöllistä johtajuuden kehittymistä, linjasta johtamista sekä työyhteisöjen toimintaa. Esihenkilötyön sujumuuden ja tekemisen edellytysten parantamiseksi jatketaan kaupunkiyhteistä ja toimialan omaa HR-prosessien digitalisaation kehittämistä mm. HR-kokonaisjärjestelmän (kaupunki), Uuden työntekijän palvelupolun/työsuhteen elinkaariprojektin (Kymp) ja toimialayhteiset perehdytysmateriaalit -projektin (Kymp) kautta.

Talousarvion vaikutusten arviointi

Taloudelliset vaikutukset

Toimialan talousarvion tavoitteissa keskitytään muun muassa turvaamaan asuntotuotannon rakentamisen pitkän aikavälin edellytyksiä. Huolimatta tämänhetkisestä markkinatilanteesta ja välittömistä rakentamisen näkymistä kaupungissa on jatkossakin tarvetta uusille asunnoille, ja samalla täytyy varmistaa kaupungin kasvun strategisia tulevaisuuden linjauksia. Strategisten tavoitteiden tulee elää ajassa ja vastata esiin nouseviin haasteisiin. Asemakaavoituksen tavoite laatia vähintään 400 000 kerrosneliometriä asuntokaavoja kaupungin maalle vastaa kaupungin tarpeeseen luoda tonttivarantoa kohtuuhintaiseen ARA-asuntotuotantoon. Samalla varmistetaan edellytykset 8 000 asunnon rakentamisen aloitukseen AM-ohjelman mukaisesti. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytysten turvaaminen on kaupungin kasvun ja yritysten toimintaedellytysten kannalta keskeistä. Yritykset kärsivät osin vakavastakin työvoimapulasta ja asuntojen korkea hintataso estää

tiettyjä osaajaryhmiä löytämästä asuntoja kaupungin alueelta. Kohtuuhintainen asuntotarjonta turvaa yritysten työntekijöiden asumisen ja houkuttelee alueelle työntekijöitä. Lisäksi Helsingissä tarvitaan vapaarahoitusta asuntotuotantoa hyvälle sijainneille tuomaan uutta asumisen tarjontaa sekä hillitsemään hintatason nousua. Korkealla tasolla jatkuvat palvelutilainvestoinnit tasaavat rakentamisen suhdannetta.

Liikennejärjestelmän osalta panostetaan kestäviin ja tilatehokkaisiin kulkumuotoihin. Liikenteen tehostuessa kaupungin toimivuus paranee, alueiden saavutettavuus kasvaa ja kaupunkitilan viihtyisyys kohenee. Työntekijöiden ja asiakkaiden liikkuvuuden parantumisen lisäksi syntyy siis miellyttävämpiä kaupunkitiloja yrityksille toimia. Talousarviossa varmistetaan asuntotuotannon sijoittuvan valtaosin raideliikenteen vyöhykkeille tiivistäen ja tehostaen maankäyttöä sekä keskittyen hyvin saavutettaviin sijainteihin. Liikenteen ruuhkautumisella on negatiivisia vaikutuksia talouteen Helsingissä. Katutöiden aikaisten negatiivisten vaikutusten hallinta vaikuttaa sekä liikenteen toimivuuteen että kaupungin maineeseen.

Kuntalaisvaikutukset

Kohtuuhintainen asuntotuotanto mahdollistaa yhä useammalle uusia asumisen vaihtoehtoja. Asuntotuotannon tavoitteissa kiinnitetään huomiota alueellisiin hintaeroihin ja estetään niiden kasvua. Segregaation ja muun eriytymisen torjunta on kaupungin keskeisimpiä haasteita, joilla on toteutuessaan valtaisia vaikutuksia kaupunkilaisten elämään. Alueiden turvallisuutta ja vetovoimaa kasvatetaan monin tavoin maankäytön keinoin, niin alueita kehittämällä, liikkumisen ja saavutettavuuden edistämällä kuin esimerkiksi placemaking-hankkein.

Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen tekee liikkumisesta helpompaa, turvallisempaa ja tasaveroisempaa kaikille väestöryhmille. Kestävillä kulkumuodoilla on moninaisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia kuntalaisiin niin liikkumisen ja aktiivisuuden lisääntymisen kuin esimerkiksi hengitysilman ja liikenneturvallisuuden kohentumisen myötä. Viheralueiden suojeleminen ja kehittäminen turvaavat asukkaille tärkeitä virkistymisen, liikkumisen ja oleskelun paikkoja.

Kohtuuhintainen asuntotarjonta luo tasapuolisia ja laadukkaita asumisen mahdollisuuksia. Kaupungin tyhjen tilojen asukaskäytön edistämällä tarjotaan tiloja kaupunkilaisten käyttöön ja siten kehitetään alueiden viihtyisyyttä, elinvoimaa ja vetovoimaa.

Kaupunkitilan viihtyisyys ja käytettävyys paranevat ulkovalaistuksen muuttuessa ledivalaistukseksi. Toiminnalliset alueet kaduilla, puistoissa ja liikunta-alueilla sekä koulujen ja päiväkotien pihat tarjoavat kuntalaisille liikkumisen, leikin ja vapaa-ajan viihtyisiä, aktiivisia ja turvallisia ympäristöjä.

Riittävä panostus talvihoidon kehittämiseen varmistaa jatkossakin kuntalaisille toimivan kaupungin talviaikaan siten, että katujen liikennöitävyys voidaan palauttaa nopeasti lumisateen jälkeen. Kävely ja pyöräily ovat houkuttelevia liikkumismuotoja myös lumiseen aikaan.

Ympäristöpalveluiden ja rakennusvalvonnan lakisääteinen työ varmistaa kuntalaisten terveellisen ja turvallisen elinympäristön. Harakan saaren luontokasvatustoiminta tukee lisäksi lasten ja nuorten luontosuhteen kehittymistä. Sukupuolivaikutukset huomioidaan toiminnoissa voimassa olevien lakien mukaisesti. Asumisen sosiaalista kestävyyttä ja yhdenvertaisuutta tuetaan mm. hyödyntäen asukasvalinnoissa yhdenvertaisuuskri-teristää sekä seuraten tilastollisesti alueellista yhdenvertaisuustilannetta.

Ympäristövaikutukset

Helsingissä säästetään arvokkaimpia luontoalueita ja luodaan uusia viheralueita. Ekologisia verkostoja sekä viherverkoston yhtenäisyyttä kehitetään. Kaupunkiluonnon turvaamisella ja kehittämisellä on paitsi vaikutuksia kuntalaisten elämään, myös oleellisia vaikutuksia niin kaupunkitilojen laatuun, hengitysilmaan, hulevesien hallintaan, luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen sekä hiilinielujen turvaamiseen.

Kaupungin omat asunto- ja palvelutilojen sekä infrarakentamisen rakentamishankkeet ovat energiatehokkaita ja suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan ympäristöystävällisyyden, vähähiilisuuden ja kiertota-

louden edistäminen. Olemassa olevan rakennuskannan vähähiilisyttä parannetaan jatkuvasti mm. energia-
tehokkuutta parantamalla, uusiutuvan energian tuotantoa lisäämällä sekä parantamalla rakennusten pit-
käikäisyyttä mm. ylläpidon kehittämisen ja korjausten avulla.

Luonnon monimuotoisuutta turvataan lisäämällä metsäisten alueiden lahopuita, niittyjä ja luonnonsuojelualu-
eita.

Organisaatio-, kaupunkikonserni- ja henkilöstövaikutukset

Työn sujuvoittamiseksi tarkastellaan organisaation toimivuutta ja tehdään sisäisiä muutoksia esimerkiksi re-
surssien tehokkaammalla kohdentamisella.

Teknisen alan palvelustrategian mukaisesti rakennettujen alueiden kunnossapidon kilpailutettavien urakka-
alueiden määrää kasvatetaan merkittävästi.

Investoinnit

Investointien toteutuskyvykkyyden parantamiseksi ja kokonaisuuden johtamisen tehostamiseksi esitetään,
että ta-kohdat 801, 803, 804, 809 ja 810 yhdistetään yhdeksi sitovaksi talousarviokohdaksi. Edellä mainitut
talousarviokohdat säilytetään kuitenkin suunnittelussa, seurannassa ja raportoinnissa eriteltyinä. Lisäksi to-
teutuskyvykkyyden ja ketteryuden parantamiseksi esitetään kaupunginhallitukselle osoitettujen investointi-
määrärahojen siirtämistä kaupunkiympäristölautakunnan päätettäväksi.

Kaupunki maksaa Kaupunkiliikenne Oy:lle sen tuottamista palveluista palvelukorvausta. Tulevina vuosina
yhtiölle maksettavan palvelukorvauksen suuruus muuttuu yhtiön tekemien joukkoliikenne investointien seu-
rauksena. Kaupunkiympäristön talousarvion osana on erittely Pääkaupunkiseudun kaupunkiliikenne Oy:n
suunnitteilla olevista investoinneista 2024–2033 sekä arvio palvelukorvauksen kehityksestä 2024-2033.

Liite 16 Pääkaupunkiseudun kaupunkiliikenne Oy:n suunnitteilla olevat investoinnit 2024-2033 sekä arvio
palvelukorvauksen kehityksestä 2024-2033

801 Kiinteä omaisuus

8 01 50 Kiinteän omaisuuden myynti

Vuonna 2024 kiinteää omaisuutta arvioidaan myytävän 85 milj. eurolla, josta kiinteän omaisuuden myyntiin
kirjataan tasearvon mukaiset 4,25 milj. euroa. Erotuksena syntyvät 80,75 milj. euron myyntivoitot kirjataan
tuloiksi talousarviokohtaan Kaupunkirakenne. Vuonna 2025 suunnitellaan saavutettavan aleneva 65 milj. eu-
ron maanmyyntitulot ja vuonna 2026 edelleen 65 milj. euron myyntitulo. Myyntiarvion toteutumiseen liittyy
suhdannetilanteen takia poikkeuksellista epävarmuutta. Lisäksi myyntitulon saavuttaminen edellyttää, että
myytäväksi päätettyjen tonttien asemakaavat vahvistuvat suunnitellusti ja tonttien luovuttamisen vaatimien
katujen, esirakentamisen ja rakennuskelpoiseksi saattamisen rahoitus- ja toteutusresurssit on ajoissa var-
mistettu.

Kaupunginhallitus on 1.4.2019 hyväksynyt uudet tontinluovutuslinjaukset, jossa tontit luovutetaan ensisijai-
sesti vuokraamalla, ja myymällä vain erityisistä syistä. Ennen linjauspäätöstä tehdyissä sopimuksissa ja va-
rauksissa noudatetaan kuitenkin jo tehtyjä sopimuksia (vuokraus osto-optioin) sekä päätöksiä luovutusmuo-
dosta. Linjausten yhteydessä arvioitiin, että tehtyjen sopimusten ja varausten toteutuminen lähivuosien
osalta mahdollistaisi keskimäärin 100 milj. euron vuosittaiset maanmyyntitulot vuosille 2019–2023. Tämän
jälkeen myyntitulot ovat vuosittain pienemmällä tasolla, ellei linjaukseen tehdä tarkistuksia tontinluovutuslin-
jausten arvioinnin yhteydessä vuonna 2024.

8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Talousarvioehdotuksessa kohtaan Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset (8 01 01) esitetään vuodelle 2024 42,5 milj. euroa, vuodelle 2025 35,5 milj. euroa ja vuodelle 2026 30,5 milj. euroa.

Määräraha pitää sisällään aiemmin talousarviokohtaan Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit (8 01 03 02) sisältyneen määrärahatarpeen. Vuodelle 2024 kohdistuu myös erityisesti Eteläisen Postipuiston, Huopalahdenportin ja Pitäjänmäen aseman asemakaavojen maankäyttösopimusten kirjanpitotekniset määrärahatarpeet yhteensä noin 20,9 miljoonaa euroa. Talousarviokohdan määrärahatason tulisi olla vuosina 2024–2025 edellä mainittujen lisäksi täydennysrakentamisen edistämisen takia selvästi nykyistä suurempaa tasoa. Vuodelle 2026 määrärahatarpeen ennakoidaan palautuvan lähemmäs normaalia tasoa, mutta jatkossakin maanhankinnan määrärahatarpeet ovat täydennysrakentamisesta johtuen aiempaa määrärahatasoa korkeampia, kuitenkin niin että tarve vaihtelee vuosittain.

Täydennysrakentamiskorvauksella hankitaan kaupungille maata ja uutta asuinrakennusoikeutta. Korvausinvestoinneilla hankitut alueet saatetaan rakentamiskelpoisiksi tonteiksi. Kaupunginhallituksen 26.4.2021 hyväksymän Maapoliittisten linjausten 2. osan hyväksymisen myötä hankintamäärärahaa ennakoidaan tarvittavan erityisesti myös muiden yleiskaavan toteuttamissuunnitelman kärkihankkeiden kuin AM-ohjelman kaupunki-uudistusalueiden tavoitteiden toteutumisen edistämiseksi. Esitetty määräraha ei sisällä maanvaihtojen, erillisten ennakoimattomien hankkeiden vaatimien (kiireellisten) maanhankintojen eikä maankäyttösopimusten maana saatavien maankäyttökorvausten ja niihin liittyvien kiinteistöjärjestelyjen vaatimia ns. teknisiä määrärahoja, joiden määrät vuositasolla suuresti vaihtelevat. Niiden osalta esitetään tapauskohtaisesti ylitysoikeuksia, ellei näitä tarpeita ole huomioitu määrärahavaroissa.

8 01 03 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa yhteensä 15,4 milj. euroa, vuodelle 2025 17,9 milj. euroa ja vuodelle 2026 25,1 milj. euroa.

Projektialueiden ulkopuolisten täydennysrakennusalueiden rakentamiskelpoiseksi saattamiseen varattua määrärahaa käytetään luomaan edellytyksiä erilaisten rakennushankkeiden toteuttamiseen. Vuosittain keskimäärin 40–70 asunto- ja toimitilatonttia sekä useita kaupungin palveluverkon kehittämiseen liittyvää tonttia saatetaan määrärahalla rakentamiskelpoiseksi. Määrärahalla toteutettavat toimenpiteet koskevat muun muassa pilaantuneiden maiden puhdistamista, johtosiirtoja, rakennusten purkuja sekä muuta esirakentamista.

Vuonna 2024 määrärahalla toteutetaan vuodelta 2023 jatkuvia hankkeita sekä niitä hankkeita, joihin on sitouduttu erilaisin sopimuksin. Lisäksi käynnistetään uusia palveluverkon kehittämiseen ja täydennysrakentamiseen liittyviä esirakennushankkeita. Merkittävimmät tiedossa olevat kohteet ovat Keskustan terveys- ja hyvinvointikeskuksen esirakentaminen, Vuosaaren lukion purkuhanke sekä Huopalahdenportin puron siirtohanke.

Liite 6, Esirakentamishankkeiden rakentamisohjelma 2024–2026

Liite 9, Infrainvestointien investointiohjelma 2024–2033

802 Rakennukset

Talonrakennusinvestointeihin on vuodelle 2024 osoitettu yhteensä 312,4 miljoonaa euroa, josta uudis- ja lisärakennushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on varattu 133,14 miljoonaa euroa sekä korjaushankkeisiin ja

niiden suunnitteluun 179,26 miljoonaa euroa. Suunnitelmakaudella 2025–2026 talonrakennusinvestointeihin on vuodelle 2025 varattu 303,3 milj. euroa ja vuodelle 2026 yhteensä 308,2 milj. euroa.

Rakentamishjelmaehdotus vuosiksi 2024–2033 pohjautuu vuoden 2023 talousarvion 10-vuotiseen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan. Rakentamishjelmassa olevat hankkeiden toteutusaikataulut ja rakentamiskustannukset on päivitetty vastaamaan nykyhetken tietoa. 10-vuotiseen talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan on lisätty uudisrakennushankkeita toimialojen hanke-esitysten perusteella ja korjaushankkeita sekä toimialan pitkän tähtäimen korjaushjelmasta että toimialojen hanke-esitysten perusteella.

Rakentamishjelmaehdotus on sopeutettu kaupunginhallituksen hyväksymään raamiin. Suurin osa toimialojen esityksistä on voitu sisällyttää rakentamis- tai vuokra- ja osakeohjelmaan. Eräiden hankkeiden ajoitusta on myöhennetty raamiin sopeuttamisen takia. Sopeutuksen lähtökohtana on ollut käynnissä olevien hankkeiden, lakisääteisten palveluiden rahoituksen sekä väistöketjujen jatkuvuuden turvaaminen. Rakentamis- tai vuokra- ja osakeohjelmaan sisällytettävät yksittäiset tarve-esitykset on tunnistettu ja tarve-esityksissä vielä avoimena olevien sijaintipaikkojen, toteutusmuotojen ja rakentamisajan tarkastelut on aloitettu kaupunkiympäristön toimialalla yhdessä käyttäjätoimialojen kanssa. Lisäksi eräiden hankkeiden aikatauluja on tarkennettu toimialojen pyynnöstä toimintojen järjestämisen helpottamiseksi.

Uudisrakentamisen pääpaino kaudella 2024–2033 on uusien projektialueiden palvelurakennusten ja korvaavien uudisrakennusten toteuttamisessa. Talousarviovuoden 2024 merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat uudisrakennushankkeet ovat Kruunuvuorenrannan keskuskoulu, päiväkotit ja liikuntatilat, Kannelmäen peruskoulun ja päiväkodin uudisrakennus, Pasilan peruskoulu ja päiväkotit, Kottbyn grundskolanin korvaava uudisrakennus, lasten päiväkodit Nihti, Pelimanni ja Tunturi sekä Kontulan pelastusasema.

Ohjelmakauden 2024–2033 muita merkittäviä uudis- ja lisärakennushankkeita ovat Suutarilan monitoimitalo, Hernesaaren peruskoulu, Puistolän peruskoulu, päiväkotit ja liikuntatilat, Merilähden peruskoulun korvaava uudisrakennus ja Malmin sairaalan laajennus. 10-vuotiskaudella rakennetaan yli 40 uutta erillistä tai koulun yhteydessä toimivaa päiväkotia.

Korjausrakentamisen ohjelmoinnin lähtökohtana on kaikkien toimitilojen mutta varsinkin koulurakennusten ja päiväkotien käyttökelpoisuuden, terveellisuuden ja turvallisuuden varmistaminen. Vuonna 2024 korjausrakentamisen investointitaso on n. 179 miljoonaa euroa. Uudisrakentamisesta 52 miljoonaa euroa on korvaavaa uudisrakentamista, eli vuonna 2024 käytetään n. 231 miljoonaa euroa rakennusten korjausvelan hillitsemiseen. Rakennuskannan kuluma on noin 220 miljoonaa euroa vuodessa ja rakennusten korjaus- ja korvaushankkeisiin käytetään 10-vuotiskaudella vuosittain keskimäärin noin 210 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2024 merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat korjaushankkeet ovat Pihlajiston ala-asteen perusparannus, Käpylän peruskoulun Untamo-rakennuksen, Gymnasiet Lärkan (Hoplaxskolan), Hoplaxskolanin Lokkalantien toimipisteen, Taivallahden peruskoulun, ja Kallion ala-asteen sekä Finlandiatalon perusparannukset. Merkittävimpiä yksittäisiä korjaushankkeita suunnitelmakaudella 2024–2033 ovat Töölön kisahallin, Itäkeskuksen monitoimitalon Stoa, Itäkeskuksen uimahallin, Pirkkolan liikuntapuiston, Pasilan kirjaston ja Kaupungintalon perusparannus.

Kaikki yli 1,0 miljoonan euron työkohteet on esitetty omina hankkeinaan. Näiden kohdennettujen hankkeiden lisäksi vuodelle 2024 kohdentamattomiin korjaushankkeisiin on varattu 3 miljoonaa euroa. Määräraha käytetään välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä ja sillä rahoitetaan lisä- ja väistötilojen investointiosuudet.

Isot vuosikorjaukset ja kaikki peruskorjaukset rahoitetaan nykykäytännön mukaisesti käyttötaloudesta.

Liite 7, Hankeohjelma rakennukset 2024–2033

Vuokra- ja osakehankkeet

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Suunnitelmakauden 2024–2026 merkittävimmät vuokra- ja osakehankkeet ovat Maatullin ala-asteen ja päiväkotit Mintun korvaava uudisrakennus, Vallilan ala-aste ja Stadin ammattiopiston Roihupellon kampus.

Ohjelmakauden 2024–2033 muita merkittäviä vuokra- ja osakehankkeita ovat Haagan, Oulunkylän, Malmin ja Keskustan perhekeskukset ja terveys Keskustan terveys- ja hyvinvointikeskus, Laakson yhteissairaala, Mellunmäen peruskoulu, Pohjois-Pasilan uusi koulu ja päiväkoti, Hermanninrannan peruskoulu, Malminkartanon keskuskoulu, päiväkoti ja kirjasto, Englantilaisen koulun sekä Rudolf Steiner koulun uudet tilat ja Ystävydenpuiston yhteisväestönsuoja. Nämä tilat suunnitellaan rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta.

Liite 8, Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset vuosille 2024–2033

803 Kadut ja liikenneväylät

8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käynnistämiseksi

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa yhteensä 94,5 milj. euroa, vuodelle 2025 154,8 milj. euroa ja vuodelle 2026 174,8 milj. euroa.

10-vuotista investointiohjelmaa on päivitetty ja sopeutettu kaupunginhallituksen asettamaan raamiin. Sopeutuksen lähtökohtana on ollut jatkuvien hankkeiden, lakisääteisten palveluiden ja asuntotuotantotavoitteen (8 000 asuntoa) mahdollistavien edellytysinvestointien rahoituksen turvaaminen. Priorisoinnissa on lisäksi huomioitu kaupungin tasapainoinen kehittäminen, infraomaisuuden oikea-aikainen perusparantaminen sekä kaupunkiudistusalueiden kehittäminen.

AM-ohjelman mukainen asuntotuotantotavoite kohdistuu aluerakentamisprojekti-alueiden lisäksi voimakkaasti suurpiirien täydennysrakentamisalueille. Vuonna 2022 Helsingissä valmistui 6 047 asuntoa ja näistä suurpiirien täydennysrakentamisalueilla toteutui noin 63 %. Talousarvioehdotuksen lähtökohtana on turvata jo käynnissä olevien hankkeiden rahoitus sekä alueiden tasapainon kehittäminen.

Rakennettuun ympäristöön on kertynyt merkittävä korjausvajae. Infraomaisuuden hallinta ja palvelutason turvaaminen edellyttävät pitkäjänteistä ja systemaattista toimintatapaa sekä kehittymisen seuranta. Tunnistettuja kriittisiä tarpeita ovat tilaomaisuuden sekä siltojen ja muiden taitorakenteiden korjausvajeen pienentäminen sekä ledivalaisinsaneerauksen jatkaminen.

Pyöräliikenteen tavoiteverkon nopeuttamiseksi jalankulun ja pyöräilyn investointitaso vuosille 2025–2030 nostetaan 27 milj. euroon vuodessa. Määrärahalla edistetään pyöräilyn tavoiteverkon toteutumista sekä kantakaupungissa että pyöräilyn pääväylien eli baanojen osalta. Merkittävimpänä yksittäisenä hankkeena valmistuu taloussuunnitelmakaudella Rautatieaseman allittava kävelijöiden ja pyöräilyn tunneli (Kaisantunneli). Lisäksi pyöräilyverkostoa toteutetaan raidehankkeiden rakentamisen yhteydessä ns. liittyvinä hankkeina. Jalankulun ja pyöräilyn väylien ja raideliikenneverkoston kehittäminen edellyttävät usein koko katupoikkileikkauksen muutosta, joka lieventää osaltaan perusparantamisen rahoitusvajetta. Raideverkoston kehittämisen investoinnit kiskojen ja niihin liittyvien perustusten ja ratatekniikan osalta sisältyvät investointiraamin ulkopuolisen Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n investointeihin, ja muut katukustannukset kohdistuvat hankkeelle. Samassa yhteydessä uusitaan pääsääntöisesti kadun Yhteinen kunnallistekninen työmaa (YKT) -osapuolten verkostot. Käynnissä olevia määrärahalla toteutettavia hankkeita ovat Kaisantunneli, Mannerheimintie välillä Postikatu-Reijolankatu, Pasilanbaana välillä Tilkanvierto-Ratsastie sekä Hämeentie välillä Kusta Vaasan tie - Annalantie.

8 03 01 01 Uudisrakentaminen

Katujen uudisrakentamiseen on talousarvioehdotuksessa osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 25,8 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty 29,6 milj. euroa ja vuodelle 2026 on esitetty 30,8 milj. euroa.

Uudisrakentaminen sisältää myös tarvittavat katujen ulkovalaistus- ja liikennevaloinvestoinnit.

Suurpiirien katuinvestoinnit kohdistuvat suunnitelmakaudella täydennysrakentamisalueille kuten Marian kampusalue, Orapihlajatie ja Paatsamantien alue Haagassa, Huopalahdenportti Pikku Huopalahden pohjoisosassa, Pitäjänmäen asemakeskus, Hakaniemen alue sekä Raide-Jokerin reitin varren täydennysrakentaminen. Karhukallion aluetta Myllypurossa edistetään kaavallisten mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi erillisiä katuhankeita toteutetaan kaava-alueiden keskeneräisyyden vuoksi, ja sorakatuojen rakentaminen etenee täydennysrakentamisen edellyttämässä laajuudessa. Uudisrakentamisen hankkeilla vastataan kaupunkistrategian Toimiva ja kaunis Helsinki sekä Helsinki on houkutteleva osajille ja yrityksille - painopistealueiden tavoitteisiin.

Meluntorjunnan erillishankkeet kohdistuvat meluntorjuntaselvityksen suuntaviivojen ja kohdepriorisoinnin mukaisille, rakennetun pääkatuverkon osille. Taloussuunnitelmakaudella aloitetaan Vanhan Porvoontien ja Suutarilantien melusteiden toteuttaminen.

Uusien katujen ja liikenneväylien meluntorjunta toteutetaan tarvittaessa osana kyseisiä hankkeita. Lisäksi meluntorjuntaa sisältyy Helsingin kaupungin ja Uudenmaan ELY -keskuksen yhteishankkeisiin.

8 03 01 02 Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt

Katujen perusparantamiseen ja liikennejärjestelyihin on talousarvioehdotuksessa osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa yhteensä 60,9 milj. euroa, vuodelle 2025 106,7 milj. euroa ja vuodelle 2026 117,4 milj. euroa.

Suunnitelmakauden merkittävimpiä peruskorjaushankkeita ovat vuodelle 2024 jatkuva Havis Amandan veistoksen kokonaisuuden peruskorjaus sekä suunnitelmakaudella käynnistyvät Fredrikintorin, Narinkkatorin ja Karamzininranta -kadun peruskorjaukset sekä Leanportin ja Palkkatilanaukion peruskorjaukset Länsi-Pasilassa. Muut katujen peruskorjaushankkeet ovat joukkoliikenteen ja pyöräilyn kehityshankkeiden tai vesihuollon (HSY) saneerauksen yhteydessä tehtäviä koko kadun perusparannuksia ja vakavien rakennevaurioiden kuten painumien korjaustarpeita eri puolilla kaupunkia. Vieraslajien torjunta-asetuksen (704/2019) mukaisesti erillisenä työvaiheena vaihdetaan asetuksessa mainittuja katuistutuksissa käytettyjä kasvilajeja muihin kasvilajeihin.

Ulkovalaistuksen peruskorjaus ja liikennevalojen sekä muun telematiikan uusinta on osa katujen peruskorjauksista. Ulkovalaistuksen peruskorjaus keskittyy olemassa olevan valaistusverkon saneeraukseen toimenpideohjelman mukaisesti siten, että EU:n RoHS-direktiivin (Vaaralliset aineet sähkö- ja elektroniikkalaitteissa) vaatimukset saavutetaan. RoHS -direktiivin (2022/275) myötä purkauslamput poistuvat markkinoilta 24.2.2027. Tämä edellyttää valaisinvaihtojen määrätietoista edistämistä, jotta kaupunki kyetään valaisemaan jatkossakin. Helsinki LED-hankkeen ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 2019. Helsinki-LED-hanke on siirtynyt vaiheeseen 2, jossa loput vanhat valaisimet (63 000 kpl) vaihdetaan ledivalaisimiksi. Valaisinvaihtojen lisäksi vanhoja katu- ja puistovalaisimia vaihdetaan laajemmin ledivalaisimiksi yhteiskaivuhankkeina toteutettavissa sähkö- ja televerkkosaneerauksissa sekä Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan hallinnoimien liikunta- ja muiden alueiden vastaavissa uudistuksissa. Ledivalaisinsaneerauksella saavutetaan erittäin merkittävää energiatehokkuuden parantumista, joka edistää kaupungin strategian mukaista kunnianhimoista ilmastovastuuta. Telematiikan peruskorjaus keskittyy vanhan kuparisen liikennevaloja palvelevan tietoliikenneverkon uusintaan valokuiduksi. Hanke on aloitettu vuonna 2019.

Siltojen ja muiden erikoisrakenteiden (ranta- ja tukimuurit, portaat, melusteet) peruskorjausten määrärahaehdotukseen sisältyvät peruskorjausten lisäksi myös uusittavien siltojen investointikustannukset. Uusittavista taitorakenteista kiireellisimpiä ovat Kulosaaren, Arkadiankadun ja Runeberginkadun sillat sekä Kolera-altaan eteläinen pistolaituri. Kulosaaren sillassa on havaittu painumasta johtuvia vaurioita, joiden on arvioitu edellyttävän sillan uusimista. Sillan yleissuunnittelu on käynnistetty vuoden 2022 lopulla ja suunnittelun on tarkoitus jatkaa rakennesuunnittelulla vuoden 2024 puolella.

Siltojen kunnan sekä elinkaari- ja ympäristöviisaan korjausajankohdan näkökulmasta kiireellisiä siltojen peruskorjauskohteita on yhteensä noin 100 kpl. Näiden joukosta kiireellisimmät toteutettavissa olevat kohteet ovat Viikin liittymässä olevat vielä korjaamattomat sillat, Lapinlahdenkadun ylikulkusilta, Rajakylän risteys-silta, Rohkatien kevyen liikenteen silta sekä Lahdentien ja Klaneettipolun ylikulkusillat. Lisäksi Crusellin sillalla on havaittu laajoja vaurioita vesieristeessä ja tätä varten on teetetty suunnitelma pintarakenteiden uusimisesta sillalla.

Uudelleenpäälystys kohdistetaan vuosittain tehtävän päälystysohjelman perusteella eniten kuormitetuille pää- ja kokoojakaduille, mutta myös huonokuntoisten jalkakäytävien sekä jalankulun ja pyöräilyn väylien päälysteiden uusimista on lisätty osana strategianmukaisen kävelyn ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvattamisen tavoitetta. Uudelleenpäälystyksestä laadittavan ohjelman avulla on mahdollista parantaa kustannustehokkuutta yhteistyössä muiden infraa rakennuttavien yhteisen kunnallisteknisen työmaan sopimus-kumppaneiden kanssa. Uudelleenpäälystykseen määrärahoilla toteuttavien kohteiden määrä vähenee.

Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahoilla varaudutaan parantamaan joukkoliikennejärjestelmää ja sen luotettavuutta muun muassa HSL:n Helsingille tekemän esityksen mukaisesti. Suunnitelmakaudella varaudutaan bussiliikenteen linjastomuutosten ja sähköbussiliikenteen edellyttämien pysäkkijärjestelyjen tekemiseen ja muuhun joukkoliikenteen luotettavuuden parantamiseen poistamalla rakennetussa katuverkossa olevia rakenteellisia häiriötekijöitä. Lisäksi varaudutaan raitioliikenteen kehittämissuunnitelman toimenpiteiden toteuttamiseen. Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahoilla edistetään strategianmukaisen joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisen tavoitetta.

Liikennejärjestelyhankkeet kohdistetaan erityisesti turvallisuutta edistäviin liittymä-, risteys- ja kaistajärjestelyihin, jotka tukevat myös joukko- ja muun liikenteen sujuvuutta. Määrärahoissa varaudutaan myös älyliikenteen järjestelmien sekä opasteiden kehittämiseen. Vuonna 2020 aloitettua automaattisten nopeusvalvontapisteiden asennusta kaduille jatketaan. Uuden tieliikennelain mukaisia liikennemerkkimuutoksia tehdään käytävissä olevan määrärahan puitteissa. Liikennejärjestelyihin on myös sisällytetty Esplanadien alueen koekäyttöön liittyvät kustannukset.

Pyöräilyn ja jalankulun väyliin osoitettu määräraha käytetään pyöräliikenteen tavoiteverkon toteuttamiseen sekä baanaverkon laajentamiseen eri puolilla kaupunkia joko erillisinä hankkeina tai raidehankkeiden yhteydessä. Määrärahaan sisältyy myös jalankulun ja pyöräilyn yli- ja alikulkusiltojen rakentamista liikkumisen turvallisuuden ja sujuvuuden parantamiseksi. Taloussuunnitelmakauden 2024–2026 suurimmat investoinnit ovat 2021 käynnistynyt Kansalaistori-Kaisaniemi pääradan alikulkukäytävä (Kaisantunneli) sekä vuonna 2023 käynnistyneet Mannerheimintie välillä Postikatu-Reijolankatu ja Hämeentie välillä Kustaa Vaasan tie - Annalantie. Suunnitelmakaudella on ohjelmoitu alkavaksi myös muita isoja pyöräilyhankkeita nykyisessä katuverkossa kuten Aleksis Kiven katu, Mäkelänkatu ja Itäbaana välillä Tupasaarentie - Hiihtäjänkuja - Hiihtäjätie, Sahaajankadun ja Itäbaanan Marjaniementien välisen osuuden parantaminen sekä Pohjoisbaanan jatkaminen Käpylästä pohjoiseen. Kantakaupungin pyöräverkon rakentamisen vaiheistuksessa huomioidaan myös rakentamisen aikaiset vaikutukset muuhun liikenteeseen. Jalankulun ja pyöräilyn väylien hankkeilla edistetään kävely- ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisen strategista tavoitetta.

Jalankulun olosuhteita pyritään parantamaan eri talousarviokohdille sijoituksissa hankkeissa. Jalankulun olosuhteisiin parannusta tuovat suunnitelmakaudella erityisesti Käveltyvän keskustan toimenpiteet (mm. Esplanadien alueen kokeilu), Mannerheimintien peruskorjaus, Kannelmäen ja Malminkartanon asemaseutujen viihtyisyyden parantaminen, Hakaniemen torin peruskorjaus sekä Länsi-Pakilan liikennejärjestelyt, jossa parannetaan päiväkodin ja koulun ympäristön jalankulkturvallisuutta sekä mahdollistetaan turvallinen kävely-yhteys koulun ja päiväkodin välillä. Muita jalankulun olosuhteita parantavia hankkeita ovat Sammalpolun peruskorjaus uuden päiväkotihankkeen yhteydessä, Suutarilantien-Yrttimaantien kiertoliittymä sekä Karhusuontien-Tapaninvainiontien ja Karhusuontien-Pukinmäenkaaren risteysalueet, Laajasalon rantareitti sekä Myllypurontie muutokset Kielilukion kohdalla. Hankkeiden kokonaisuudella pyritään kaupungin strategian mukaisesti parantamaan kävelyn olosuhteita ja kasvattamaan kävelyn kulkumuoto-osuutta. Myös useat pyöräilyyn liittyvät hankkeet parantavat kävelyolosuhteita osoittamalla pyörille selkeän katuosuuden ja samalla vapauttaen tilaa pelkälle jalankululle.

Hulevesien hallintaa toteutetaan osana Helsingin kaupungin hulevesiohjelmaa. Hulevesien aiheuttamia haittoja pyritään ehkäisemään ja poistamaan useammassa paikallisissa kohteissa samalla toteuttaen hulevesien suunnitelmallista kokonaishallintaa. Hulevesien hallinnan hankkeita ja toimenpiteitä toteutetaan myös Muut investoinnit alle sijoittuvalla ranta-alueiden kunnostuksen määrärahoilla. Hulevesien hallinnan toimenpiteillä varaudutaan ja sopeudutaan strategian mukaisesti ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

8 03 01 03 Muut investoinnit

Muihin investointeihin on talousarvioehdotuksessa osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 7,8 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 ehdotetaan 18,5 milj. euroa ja vuodelle 2026 26,6 milj. euroa.

Muut investoinnit ovat kadunpidon tukipalvelujen tai muita yleisten alueiden vaatimia investointeja. Täytemaan vastaanottoaikojen määräraha käytetään kaivumaiden hyödyntämishojelman mukaisesti maa-ainesten hyötykäyttö- ja vastaanottoaikojen toteuttamiseen.

Lumenvastaanottoaikojen ja hiekkasiilojen investointimäärärahoilla kehitetään ja rakennetaan lumenvastaanotto toiminnan kapasiteettia vastaamaan Helsingin kaduilta tulevaa lumen hävitystarvetta kaupungin toimivuuden turvaamiseksi talviaikana. Lisäksi kehitetään nykyisten hiekoitussepin varastosilojen ja suolavastojen perusparannuksia kaupungin eri osissa. Toimenpiteet ohjelmoidaan vuosittain laadittavan toteutusohjelman mukaisesti.

Ranta-alueiden kunnostuksen määrärahalla toteutetaan suunnitelmakaudella Pyörökivenpuiston tulvasuojelua, Itäisen rantareitin rakennekorjaukset, Kirkonkylän kosken padon purku ja aloitetaan Jakomäen hiekkakuoppien saneeraus. Lisäksi määrärahalla toteutetaan Töölönlahden tulvasuojeluhanke, jolla estetään tulvan pääsy Finlandiatolalle ja muihin Töölönlahden alueen kiinteistöihin. Muiden investointien hankkeet vastaavat laaja-alaisesti sekä toimivan ja kauniin kaupungin sekä kunnianhimoisen ilmastovastuun strategisiin tavoitteisiin.

8 03 03 Yhteishankkeet Väyläviraston kanssa, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Yhteishankkeisiin Väyläviraston kanssa esitetään osoitettavan vuodelle 2024 3,0 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty 2,1 milj. euroa ja vuodelle 2026 18,8 milj. euroa.

Kaupungin kustannusosuutta Väyläviraston yhteishankkeissa koskeva määrärahaehdotus sisältää valtion maanteihin liittyvät liikennejärjestely- ja meluntorjuntahankkeet kaupungin alueella. Yhteishankkeiden toteutus on sidoksissa hankkeiden valtion osuuden rahoitukseen valtion tulo- ja menoarviossa lukuun ottamatta niitä kaupungin maankäytön kehittämisestä aiheutuvia hankkeita, jotka kaupunki rahoittaa kokonaan. Yhteishankkeet Väyläviraston kanssa edistävät kaupungin toimivuutta, asuntotuotantoa ja kaupungin liikennejärjestelmää strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Kehä I/Myllypuron eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistui vuonna 2015 ja sitä on esitetty valtioneuvostoon hyväksyttäväksi. Valtio myönsi lisäbudjetissaan väylävirastolle 0,5 milj. euroa hankkeen rakennussuunnitelman laatimiseen ja rakennussuunnitelma valmistui yhteishankkeena vuonna 2022. Hankkeen toteutuksen käynnistymiseen on varauduttu toimintasuunnitelmakaudella. Hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä noin 36,5 milj. euroa.

Taloussuunnitelmakaudella varaudutaan osallistumaan melumuurin kunnostukseen hankkeessa Kehä III välillä Ala-Tikkurila - Kalkkikallio.

Tuusulanväylällä melusteiden toteutuksen käynnistymiseen Torpparinmäen kohdalla varaudutaan. Hankkeen toteutuminen edellyttää valtion rahoitusosuuden varmistumista.

Lahdenväylän ylittävän Ilmasillan toteutus on osa Malmin eritasoliittymän toteutusta. Ilmasilta luo yhteyden Kivikon ja Malmin välille ja palvelee sekä entisen lentokenttäalueen kehittymistä uudeksi asuinalueeksi että alueiden yritystoimintaa. Ilmasilta ja Ilmasillantie toimivat tulevaisuudessa tärkeänä joukkoliikennereittinä ja pyöräilyn baanareitistön osana. Tiesuunnitelma on valmistunut ja menee päätöksentekoon 2023 aikana. Rakennussuunnittelu käynnistyy hankepäätöksen jälkeen. Hankkeen toteutukseen varaudutaan taloussuunnitelmakauden jälkeen. Hankkeen toteutuminen edellyttää valtion rahoitusosuuden varmistumista.

Kuninkaantammen eritasoliittymä Hämeenlinnanväylällä on tärkeä asuinalueen saavutettavuudelle sekä myös uusille kortteleille Malminkartanossa, Vaskipellossa, Myyrmäessä ja Kaivokselassa. Lisäksi hanke lisää liikennejärjestelmän toimintavarmuutta. Tiesuunnitelmaa Kannelmäki-Kehä III osalta valmistellaan.

Hankkeen toteutuksen alkamiseen varaudutaan taloussuunnitelmakaudella. Hankkeen toteutuminen edellyttää valtion rahoitusosuuden varmistumista.

Länsiväylän Koivusaaren eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistuu vuonna 2023. Koivusaaren eritasoliittymän rakentaminen pyritään käynnistämään taloussuunnitelmakaudella.

Turunväylän ja Huopalahdentien liittymästä on laadittu aluevaraussuunnitelmatasoisia tarkasteluja vuoden 2020 aikana. Kohteen tiesuunnittelu on käynnistynyt vuonna 2023 ja jatkuu vuodelle 2024. Rakennussuunnitteluun varaudutaan tiesuunnitelman jälkeen suunnitelmakaudella ja toteutukseen vuosina 2026–2027.

Liite 9, Infrainvestointien investointiohjelma 2024–2033

Liite 11, Katujen ja liikenneväylien rakentamishjelma 2024–2026

804 Puistot ja liikunta-alueet

8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Talousarvioehdotuksessa on osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 32,2 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on osoitettu 35,0 milj. euroa ja vuodelle 2026 on osoitettu 36,8 milj. euroa.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotus on laadittu kaupunkiympäristön toimialan sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluluiden alustaviin hanketarpeisiin perustuen, joita on valmisteltu kaupungin keskeisten yhteistyötahojen kanssa. Ehdotuksen sisältämät hankkeet on sovitettu yhteen muiden Yhteinen kunnallistekninen työmaa (YKT) -osapuolten investointiohjelmien kanssa ja varmistettu hankkeita koskevan yhteistoteutuksen osapuolet ja laajuus. Lisäksi ehdotuksessa on otettu huomioon puistojen turvatarkastuksissa, ylläpidossa ja aluesuunnitelmissa esiin nousseet peruskorjaustarpeet. Liikunta-alueinvestoinneissa peruskorjaus- ja uusien investointikohteiden tarvemäärittelyn tekee liikunta-alueomaisuutta hallinnoiva ja ylläpitävä kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala.

8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus

Talousarvioehdotuksessa on osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 19,4 milj. euroa, vuodelle 2025 19,0 milj. euroa ja vuodelle 2026 20,8 milj. euroa.

Vuonna 2023 käynnistyneitä ja vuonna 2024 jatkuvia hankkeita ovat Leikkipuisto Seppä Tehtaanpuistossa, Ruoholahden leikkipaikka, Sibeliuksen puisto, Vaasanpuistikko ja Leikkipuisto Maunula. Vuonna 2022 käynnistynyttä Kaisaniemenpuiston peruskorjausta jatketaan vaiheittain. Vuonna 2023 käynnistynyt laaja urakka kohteessa jatkuu vuodelle 2024.

Uusien puistojen ja puistojen peruskorjauksen määrärahalla toteutetaan viher- ja virkistyspalveluiden peruskorjaus ja täydentäminen sekä leikkipuistojen ja -paikkojen turvallisuuspuutteiden korjaaminen. Virkistysalueiden käyttöasteen nousu kasvattaa tarvetta virkistysverkoston ja opastuksen parantamiseen.

Puistojen uudisrakentaminen keskittyy asuntotuotantokohteiden puistopalveluhankkeisiin, jotta asukkaiden palvelutaso saadaan pidettyä riittävänä ja tasapuolisena. Taloussuunnitelmakaudella käynnistyviä hankkeita ovat muun muassa Sigurd Frosteruksen puisto Taivallahdessa, Haaganpuronlehto Ruskeasuolla, Vallilanpuisto, Maatullinpuiston alue Tapulikaupungissa, leikkipuisto Rusetti Myllypurossa sekä Raide-Jokerin reitin varren täydennysrakentamisalueen puistot.

Luonnonsuojelualueinvestoinnit suunnitelmakaudella kohdistuvat uusien luonnonsuojelualueiden toteuttamiseen sekä nykyisten luonnonsuojelualueiden käyttöpaineiden haittojen ehkäisemiseen kuten opasteisiin, luontopolkujen kunnostuksiin ja katselulavojen toteuttamiseen. Luonnonsuojelualueille ja myös luontoarvojen turvaamiseen kohdistetuilla investoinneilla vastataan kaupungin strategian mukaiseen monimuotoisen luonnon suojelun ja vaalimisen tavoitteeseen.

Peruskorjausinvestoinnit kohdistuvat lähinnä sellaisten puistojen peruskorjaamiseen, jotka eivät tehtyjen aluesuunnitelmien ja turvallisuustarkastusten mukaan enää täytä toiminnallisia ja turvallisuusvaatimuksia, vaan vaativat välitöntä peruskorjausta. Tehtävät toimenpiteet ovat ensisijaisesti leikkipaikkojen ja -puistojen välineiden uusimista, käytävä- ja oleskelualueiden parantamista sekä laite- ja kalustekannan ajanmukaistamista nykyisten vaatimusten mukaisiksi. Merkittävimmät vuonna 2024 käynnistyvät hankkeet ovat leikkipuisto Sanna Pasilassa, leikkipuisto Viiri ja Museonpuiston leikkipaikka Etu-Töölössä.

Suunnitelmakaudella käynnistyy myös Strömberginpuiston peruskorjaus Pitäjänmäessä, Linnankoskenpuisto Taka-Töölössä, Ilveskorven leikkipaikan ja puiston peruskorjaus.

Merellisen Helsingin strategiaa edistäviä puistohankkeita suunnitelmakaudella ovat mm. Sigurd Frosteruksen puisto ranta-alueineen, Vasikkasaaren puistosuunnittelu sekä raitti- ja vesihuoltoverkoston suunnittelu. Liikuntapaikoista ja ulkoilualueista merellisen Helsingin strategiaa tukevia hankkeita ovat mm. laitureiden uusimiset ja sähköistämiset. Merellisen Helsingin kohteet ja niiden rahoitus sijoittuvat osin myös muille talousarviokohdille. Muille talousarviokohdille sijoituvia merellisen Helsingin hankkeita ovat muun muassa Makasiinirannan ja Kaisaniemenrannan rantarakenteet, Suomenlinnan rantarakenteiden korjaus sekä Lapinlahden sairaalapuiston rantamuurin korjaus.

Luontoarvojen turvaamiseen liittyvillä investoinneilla pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuus luonto- sekä puisto- ja virkistysalueiden käytön ja kulutuspaineen ollessa huomattavassa kasvussa. Samalla pyritään ehkäisemään vieraslajien leviämistä sekä varmistamaan liito-oravien yhteyksien oikea-aikainen, maankäyttöä tukeva toteutus. Suunnitelmakaudella luontoarvojen turvaamiseen liittyviä investointeja ovat muun muassa kurturuusun torjunta, pääosin Ida Ahlbergin puistoon sijoittuvan liito-oravayhteyden toteuttaminen sekä kulkijoita opastavat ja ohjaavat toimenpiteet. Luontoarvojen turvaamiseen liittyvät investoinnit kohdistuvat useammalle talousarviokohdalle.

8 04 01 02 Liikuntapaikat ja ulkoilualueet

Talousarvioehdotuksessa on osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 12,8 milj. euroa, vuodelle 2025 16,0 milj. euroa ja vuodelle 2026 16,0 milj. euroa.

Liikuntapaikat ja ulkoilualueet sisältävät kaikki muut kuin talonrakentamiseen kuuluvat liikunta- ja alueinvestoinnit. Tehtäviin kuuluvat muun muassa rantarakenteet, venelaiturit, veneväylät, kentät, katsomot, ulkoilureitit ja uimarannat. Merkittävimmät ulkoilualueinvestoinnit kohdistuvat parina ensimmäisenä vuotena pääosin liikuntapaikkojen ja kenttien peruskorjaukseen. Määrärahalla toteutetaan muun muassa Oulunkylän tekojääradan peruskorjaus ja Pirkkolan yleisurheilukentän perusparantaminen sekä käynnistetään Herttoniemen liikuntapuiston ja Vuosaaren Heteniityn kentän alueen perusparantaminen. Suunnitelmakaudella jatketaan myös tekonurmikenttien peruskorjauksia, lähiliikuntapaikkojen ja pienpelikenttien rakentamista sekä varaudutaan merellisen strategian saaristoinvestointeihin.

Liite 9, Infrainvestointien investointiohjelma 2024–2033

Liite 12, Puistojen ja liikunta-alueiden rakentamisohjelma 2024–2026

805 Irtaimen omaisuuden perushankinta

8 05 03 Kaupunkiympäristön toimiala

Talousarvioehdotuksessa vuodelle 2024 esitetään irtaimen omaisuuden määrärahaa 6,4 milj. euroa ja vuodelle 2025 6,1 milj. euroa sekä vuodelle 2026 esitetään 6,1 milj. euroa.

Määrärahalla varmistetaan jo käynnistyneiden järjestelmäkehitysten jatko ja aloitetaan toimialan toiminnan kannalta välttämättömien teknisesti vanhentuneiden tietojärjestelmien korjausvelan vähentäminen. Näiden lisäksi isoimpia kehittämisen kokonaisuuksia ovat lainsäädännön vaatimuksista tulevat muutokset sekä toiminnan muutoksista aiheutuvat ja strategiasta syntyvät uudet ICT-projektitarpeet. ICT-allianssimallilla pyri-

tään käynnistämään 2024 sopimuskumppaneiden kilpailutuksella ja vuosina 2025–2029 hyödyntämään digi-tiekartan mukaisten palveluiden kehitystä. Lisäksi yksi merkittävimmistä uudistuskohteista on tulevien vuosien aikana pysäköinninvalvonnan järjestelmäusinta sekä Kaavapino 2.0 jatkokehitysvaiheen käynnistys. Myös alueiden käytön ja valvonnan Allu-järjestelmän teknistä toteutus jouduttaneen nykyaikaistamaan. Lisäksi Facta kuntarekisterijärjestelmän uusiminen tulee ajankohtaiseksi seuraavan kolmen vuoden aikana.

Irtaimen investointimäärärahasta esitetään siirrettäväksi 1 milj. euroa käyttötalouden henkilöstömenoihin varmistamaan projektien riittävä henkilöstöresursointi ja eteneminen.

Liite 10, Irtaimen omaisuuden perushankinnat 2024–2033

806 Arvopaperit

Talousarvioehdotuksessa vuosille 2024–2026 esitetään Hitas-osakkeiden ostoihin 1 milj. euron perusmäärärahaa kullekin vuodelle.

807 Muu pääomatalous

Vuonna 2024 kiinteistöjä ja osakehuoneistoja arvioidaan myytävän 20 milj. eurolla, josta muuhun pääomatalouteen kirjataan tasearvon mukaiset 8 milj. euroa. Erotuksena syntyvät myyntivoitot kirjataan talousarviokohtaan Kaupunkirakenne.

Taloussuunnitelmavuosina 2025–2026 myyntitulojen arvioidaan olevan 10 milj. euroa vuodessa, josta myyntivoittojen osuuden arvioidaan olevan 5 milj. euroa vuodessa.

Myytävät kohteet ovat pääosin pienrakennuksia tai kohteita, joissa palvelutuotanto on loppunut. Myyntikohteiden valinnan lähtökohtana on korjausvelan ja korjaustarpeen sekä ylläpitokustannusten pienentäminen ottaen huomioon myös kohteista mahdollisesti saatavat vuokraustuotot.

Väestönsuojakorvauksia arvioidaan perittävän 0,1 milj. euroa.

808 Projektialueiden infrarakentaminen, Khn käytettäväksi

Kaupunginhallituksen raamissa 5.6.2023 Projektialueiden infrarakentamiseen on osoitettu vuodelle 2024 131,1 milj. euroa, vuodelle 2025 151,7 milj. euroa ja vuodelle 2026 223,8 milj. euroa. Projektialueiden infrarakentamisen määrärahoista esitetään siirrettäväksi 3,3 milj. euroa kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi kaupunki-uudistusalueille (8 09). Kaupunki-uudistusalueille kohdennettavat investoinnit ovat edellytys alueiden asuntokannan 2 % vuosittaiselle lisäämiselle, näkyvien muutosten toteuttamiselle sekä turvallisuuden ja alueiden viihtyisyyden parantamiselle. Kamppi-Töölönlahden aluerakentamisprojekti lakkautetaan ja määrärahat esitetään siirrettäväksi kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi. Uudet aluerakentamisalueet ovat Läntinen bulevardikaupunki ja Makasiininranta (ADM). Läntisen bulevardikaupungin määrärahoista eriytetään Länsi-Helsingin raitiotiet, jonka määrärahat esitetään siirrettäväksi kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi suuriin liikennehankkeisiin (8 10). Näin ollen määrärahaa projektialueiden infrarakentamiseen on käytettävissä vuonna 2024 123,0 milj. euroa, vuonna 2025 144,6 milj. euroa ja vuonna 2026 207,1 milj. euroa (liite 15).

8 08 01 Projektialueiden esirakentaminen, täyttötöyt, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin, Läntisen bulevardikaupungin, Makasiininrannan sekä uusien projektialueiden esirakentamiseen on kaupunginhallituksen käyttöön talousarvioehdotuksessa vuodelle 2024 osoitettu 61,1 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on osoitettu 84,7 milj. euroa ja vuodelle 2026 on osoitettu 121,3 milj. euroa.

Toimintasuunnitelmakauden määrärahoilla toteutetaan Kalasataman Nihdin ja Hermanninrannan, Läntisen bulevardikaupungin ja Eteläisen Postipuiston esirakentamista ja Jätkäsaaren rantarakenteita. Näille hankkeille kohdistuu suunnitelmakaudella 2024–2026 110,1 milj. euron investoinnit. Tämän lisäksi taloussuunnitelmakaudella 2024–2026 muuhun alueelliseen esirakentamiseen käytetään 130,6 milj. euroa Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Kuninkaankolmion, Pasilan, Malmin, Läntisen bulevardikaupungin, Makasiininrannan ja Koivusaaren alueilla. Hankkeet tukevat ydinkeskustan vetovoimaan liittyviä strategisia investointeja ja asuntotuotantoa AM-ohjelman mukaisesti.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön, ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisillä päätöksillä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Länsisataman määrärahalta toteutetaan asuntotuotannon ja julkisen palvelurakentamisen vaatimaa esirakentamista Saukonlaiturin ja Melkinlaiturin alueilla. Ahdinaltaan alueen esirakentamisella mahdollistetaan alueen toimitilahankkeiden käynnistäminen taloussuunnitelmakaudella. Hernesaaressa jatketaan itärannan ruoppaus- ja täyttöurakkaa taloussuunnitelmakauden loppupuolella.

Kalasataman määräraha mahdollistaa taloussuunnitelmakaudella Hermanninrannan palvelurakentamisen ja asuntotuotannon aloittamisen vuonna 2026 sekä Nihdin alueen asuntorakentamisen jatkumisen. Määrärahalla mahdollistetaan myös Suvilahden tapahtuma-alueen ja tapahtumakorttelin rakentaminen taloussuunnitelmakaudella sekä Hanasaaren esirakentamisen aloittaminen.

Kruunuvuorenrannassa määrärahalta toteutetaan asuntotuotannon vaatimaa esirakentamista Kruunuvuoren, Stansvikinkallion sekä keskus- ja palvelukorttelien alueilla ja jatketaan Koirasaarten esirakentamista. Taloussuunnitelmakaudella varaudutaan Yliskylänlahden asemakaava-alueen esirakentamiseen.

Pasilan projektialueella tehdään tulevien asunto- ja toimitilahankkeiden esirakentamiseen liittyviä pohjatutkimuksia ja pilaantuneiden maiden selvityksiä. Eteläisen Postipuiston esirakentamistyöt aloitetaan. Lisäksi Ratapihakortteleissa jatketaan pohjanvahvistusten rakentamista ja rakennetaan yhteiskäyttötunnelin edellyttämiä muutoksia.

Malmin määrärahalta toteutetaan Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden esirakentamiseen ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saamiseen liittyviä kokonaisuuksia Malminkentän alueella. Määrärahalla edistetään logistiikka-alueen ja kierrätyskentän rakentamista, esirakentamisen koerakenteiden toteutusta sekä jatketaan asemakaava-alueiden esirakentamisen suunnittelua. Lisäksi suunnitellaan ja toteutetaan väliaikaiskäyttöä palvelevia reitti yhteyksiä ja toimintoja. Taloussuunnitelmakaudella rakennetaan tilapäinen lumenvastaanotto-paikka ja käynnistetään Sunnuntaikortteleiden esirakentamisen suunnittelu ja toteutus.

Läntisen bulevardikaupungin suunnittelu on käynnissä. Läntisen bulevardikaupungin maankäytön toteuttamisen edellyttämiä sähkönsiirtoratkaisuita suunnitellaan ja toteuttaminen käynnistyy vaiheittain taloussuunnitelmakauden aikana. Haagan terveys- ja hyvinvointikeskuksen edellyttämiä johtosiirtoja suunnitellaan ja toteutetaan taloussuunnitelmakaudella.

Makasiininrannan esirakentaminen aloitetaan kesällä 2024 ja se kestää vuoteen 2026 saakka. Arkkitehtuuri- ja designmuseon 1. vaiheen rakentaminen alkaa vuonna 2026.

Kuninkaankolmion määrärahalta toteutetaan Honkasuon alueelle sijoittuvan maakaasuputken siirto.

Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen -määrärahalta toteutetaan uusien projektialueiden hankkeita, joilla ei vielä ole omaa talousarviokohtaa. Koivusaaren ruoppaukset ja täytöt pyritään käynnistämään taloussuunnitelmakaudella.

8 08 02 Projektialueiden kadut, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin, Makasiininrannan, Läntisen bulevardikaupungin sekä uusien projektialueiden katuihin on kaupunginhallituksen käyttöön talousarvioehdotuksessa vuodelle 2024 osoitettu 52,2 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty 52,3 milj. euroa ja vuodelle 2026 on esitetty 75,1 milj. euroa.

Asuntotuotantoon, toimitilarakentamiseen ja alueiden viimeistelyyn projektialueilla kohdistuu vuosien 2024–2026 aikana 218,4 miljoonan euron edestä katuinvestointeja. Hankkeet tukevat tasapainoista kaupunkikehitystä ja edistävät asuntotuotantoa AM-ohjelman mukaisesti. Toimintasuunnitelmakauden määrärahoilla toteutetaan Saukonlaiturin alueen, Herttoniemen ja Pohjois-Pasilan katurakentamista ja Satamatunnelin toteuttamiseen liittyviä investointeja. Näille hankkeille kohdistuu toimintasuunnitelmakaudella 2024–2026 83,8 milj. euron investoinnit. Lisäksi määrärahoilla toteutetaan Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Malmin ja Läntisen bulevardikaupungin katurakentamista.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisillä päätöksillä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Länsisataman sisältyvät Ruoholahden, Telakkarannan ja Jätkäsaaren alueen katualueiden toteuttaminen. Katujen rakentaminen jatkuu koko suunnitelmakauden ajan. Suunnitelmakaudella katujen rakentamista jatketaan Melkinlaiturin ja Saukonlaiturin alueella, jossa toteutetaan rantarakenteita ja jatketaan Saukonkanavan rakentamista. Jätkäsaaren kannaksen sillan muutostyöt toteutetaan sillan peruskorjauksen yhteydessä.

Kalasataman määrärahaan sisältyvät Nihdin alueen katujen rakentaminen. Taloussuunnitelmakaudella rakennetaan myös Kaasutehtaankatu Suvilahden tapahtuma-alueen kehittämiseen liittyen, aloitetaan Hermaninrannan katurakentaminen sekä rakennetaan katujen pintarakenteet niillä alueilla, joilla asunto- tai toimitilarakentaminen on valmistunut.

Kruunuvuorenrannan projektialueen määrärahaan sisältyvät Kruunuvuorenrannan, Yliskylän ja Herttoniemen alueen Itäväylän yhteyden kadut. Taloussuunnitelmakaudella rakennetaan Kruunuvuorenrannassa Kruunuvuoren, Stansvikinkallion ja Koirasaarten katuja. Yliskylänlahden asemakaava-alueella suunnitellaan ja rakennetaan alueen kehittämisen edellyttämiä katu- ja kunnallisteknisiä töitä. Lisäksi Laajasalontien pohjoisosan bulevardisointia edistetään. Herttoniemessä suunnitellaan ja rakennetaan Linnanrakentajantie, liittyvät kadut sekä Itäväylän ylittävät sillat.

Pasilan projektialueella viimeistellään Veturitien ja Ratapihakortteleiden pohjoisten katuosien rakennustöitä. Postipuistossa viimeistellään katu- ja kunnallisteknisiä töitä ja Eteläisen Postipuistossa aloitetaan kunnallistekniset työt. Konepajalla jatketaan kunnallistekniikan verkoston uudistamista ja kulkuyhteyksien viimeistelyjä.

Malmin määrärahalla suunnitellaan katuja Lentoasemankortteleiden kaava-alueella asuntotuotannon edellytysten luomiseksi. Katurakentaminen käynnistetään Lentoasemankortteleiden alueella ja jatkuu Nallenrinteen kaava-alueella. Malminkentän katurakentaminen jatkuu koko taloussuunnitelmakauden ajan.

Läntisen bulevardikaupungin alueen katusuunnittelu ja -rakentaminen käynnistyy suunnitelmakaudella mm. Pitäjänmäen sähköaseman alueella.

Makasiininrannan 1. vaiheen katurakentaminen käynnistyy vuonna 2026.

Kuninkaankolmion määrärahalla toteutetaan Kuninkaantammen ja Honkasuon katuja. Suunnitelmakauden 2024–2026 katurakentamisella luodaan edellytykset asuntorakentamisen käynnistämiseksi Kuninkaantamentien ympäristön kaava-alueella sekä Honkasuon Keltaperhosenpolun alueella. Kuninkaantammen ja Honkasuon katualueiden viimeistely jatkuu koko suunnitelmakauden ajan.

Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen määrärahalla toteutetaan pääosin suunnitteluhankkeita, joilla ei vielä ole omaa talousarviokohtaa. Koivusaaren katurakentaminen pyritään käynnistämään taloussuunnitelmakaudella.

8 08 03 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin sekä uusien projektialueiden puistoihin ja liikunta-alueisiin on talousarviokohdalle osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa yhteensä 9,7 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuodelle 2025 on esitetty 7,6 milj. euroa ja vuodelle 2026 on esitetty 10,7 milj. euroa. Hankkeet tukevat strategian tavoitetta viheralueiden ja lähiluonnon saavutettavuudesta.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisillä päätöksillä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Länsisataman puistot ja liikunta-alueet -määrärahalla jatketaan taloussuunnitelmakaudella Hyväntoivonpuiston sekä Jätkäsaaren liikuntapuiston toteutusta. Hyväntoivonpuiston toteutus jatkuu koko taloussuunnitelmakauden ajan. Melkinlaiturin alueella suunnitellaan ja aloitetaan alueen puistojen rakentaminen taloussuunnitelmakaudella.

Kalasadaman puistot määrärahalla rakennetaan Loviseholminpuisto valmiiksi sekä Suvilahden tapahtumakenttä osana Suvilahden tapahtuma-aluetta. Lisäksi suunnitelmakaudella aloitetaan Hermannin rantapuiston suunnittelu.

Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet -määrärahalla rakennetaan Kruunuvuorenrannan liikuntapuisto valmiiksi. Kruunuvuoren viheralueita, Haakoninlahdenpuistoa ja Kruunuvuorenrannan esteetöntä uimarantaa suunnitellaan ja rakennetaan. Stansvikin kartanopuiston reittiverkoston toteutus alkaa. Lisäksi pyritään edistämään alueen viherrakentamista pienin toimenpitein ja uudet asukkaat huomioiden.

Pasilan puistot -määrärahalla aloitetaan Halkopiipunkallion rakentaminen Ratapihakortteleissa.

Malmin puistot -määrärahalla toteutetaan Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden puistoalueita maakaasun runkoputken siirron jälkeisillä maisemointitöillä. Lisäksi Malminkentän alueelle toteutetaan väliaikaiskäyttöä ja tulevaa asutusta palvelevaa ympäristön viihtyisyyden parantamista, myös myöhemmin asemakaavoitettaville ja rakennettaville alueille.

Kuninkaankolmion puistot -määrärahalla jatketaan Kuninkaantammen ja Honkasuon puistojen rakentamista koko suunnitelmakauden ajan. Kuninkaantammen alueella suurin kohde on Ellen Thesleffin puisto. Honkasuon alueella rakennetaan taloussuunnitelmakaudella Perhosniityn puiston viimeiset osat sekä suunnitellaan ja toteutetaan uusia puistoreittejä Niittyperhosenpuistossa ja Honkasuonpuistossa.

Koivusaaren puistorakentaminen ja Makasiininrannan puistorakentaminen ajoittuvat 2030-luvulle.

809 Kaupunkiudistus, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Malminkartano-Kannelmäen, Malmin, Mellunkylän ja Meri-Rastilan kaupunkiudistusalueille kohdistetaan vaikuttavia toimenpiteitä positiivisen kehityksen aikaansaamiseksi mm. asukkaiden turvallisuuden tunteen vahvistamiseksi, eriytymisen ehkäisemiseksi sekä alueiden houkuttelevuuden lisäämiseksi. Kaupunkiudistusalueille kohdennettavat investoinnit ovat edellytys alueiden asuntokannan 2 % vuosittaisen lisäykseen.

Kaupunkiudistusalueiden maankäytön suunnittelu etenee alueellisesti eri aikatauluilla. Alueiden rakennettu ympäristö on merkittävilta osin myös uudistamisen tarpeessa ja alueilla on myös huomattava raideliikenteeseen tukeutuvaa täydennysrakentamisen potentiaali.

Kaupunkiudistusalueiden määrärahat käsittävät katu- ja puisto- sekä liikunta- ja esirakentamishankkeita. Kaupunkiudistusalueiden yleisten alueiden suunnitteluun ja toteutukseen on talousarvioehdotuksessa osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 14,1 milj. euroa, vuodelle 2025 22,4 milj. euroa ja vuodelle 2026 23,0 milj. euroa. Kaupunkiudistusalueiden investoinneilla tuetaan kaupunkistrategian mukaista asuntotuotantotavoitetta, elinvoiman kasvua, asuinalueiden eriytymisen ehkäisyä sekä tavoitetta, että kaikkialla kaupungissa on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa.

8 09 01 Malminkartano-Kannelmäki

Malminkartano – Kannelmäen kaupunkiudistusalueella käynnistetään vuonna 2024 Pihkatien alueen katujen ja puistojen rakentaminen. Vuodelta 2023 jatkuu alueella Pelimannintien alueen katujen rakentaminen ja peruskorjaus. Esirakentamisen rahoituksella toteutetaan merkittäviä julkisten rakennusten purkuja Malminkartanon alueella mm. Apollon yhteiskoulun ja Kannelmäen peruskoulun purku.

Taloussuunnitelmakaudella alueella toteutetaan vaiheittain Pihkatien alueen em. uusia katuja ja puistoja sekä Malminkartanon aseman pohjoispuolen ehostustoimenpiteitä mm. Tuohi- ja Kehruuaukioilla sekä peruskorjataan osuus Vanhaistentiestä välillä Kantelettarentie-Kaarelantie.

Puisto- ja liikuntapaikkakohteina alueella toteutetaan toimintasuunnitelmakaudella Pihkatien alueen puistojen vaihteista uudisrakentamista sekä käynnistetään Malminkartanon huipun suunnittelu ja vaiheittainen toteutus.

8 09 02 Malmi

Malmin kaupunkiudistusalueen yleisiä alueita toteutetaan maankäytön muutosten mukaisesti ja eri palveluhankkeiden ja täydennysrakentamisen osoittamassa aikataulussa.

Taloussuunnitelmakaudella Malmin kaupunkiudistusalueella rakennetaan Longinojanpuistoa, Ala-Malmin puisto peruskorjataan sekä jatketaan leikkipuiston Filpuksen peruskorjausta. Alueella myös peruskorjataan Ylä-Malmin tori sekä aloitetaan Pikitehtaankortteleiden esi- ja katurakentaminen.

8 09 03 Mellunkylä

Mellunkylän kaupunkiudistusalueella kehitetään Mellunmäen metroaseman aluetta alueelliseksi keskukseksi ja merkittäväksi julkisen liikenteen solmukohtaksi. Taloussuunnittelukaudella alueella varaudutaan Länsimäentien alueen uudistamiseen ja siitä aiheutuviin johtosiirtokustannuksiin Vantaan ratikka -päätöksen pohjalta. Vantaa päätti ratikkahankkeesta 22.5.2023. Ratikan rakentaminen voi alkaa syksyllä 2024. Helsinki päättää ratikasta Mellunmäen osalta syksyllä 2023. Bredbackan kaava-alueen esi- ja katurakentaminen käynnistyvät 2020-luvun jälkipuoliskolla.

Taloussuunnitelmakaudella Mellunkylän kaupunkiudistusalueella jatketaan Kivikon liikuntapuiston rakentamista ja aloitetaan Ojapuiston liikuntapuiston rakentaminen sekä Kontulan ostoskeskusalueen uudistaminen.

8 09 04 Meri-Rastila

Meri-Rastilan kaupunkiudistusalueella käynnistetään alueen uudistaminen ja täydennysrakentaminen länsiosan asemakaavan mahdollistamien maankäytön muutoksien pohjalta. Lisäksi varaudutaan itäosan asemakaavan lainvoimaistumiseen ja sen mukaiseen alueen kehittämiseen.

Taloussuunnitelmakaudella merkittävimmät hankkeet ovat länsi- ja itäosan katusuunnittelu, vaiheittain etenevä katurakentaminen, Haruspuiston uudisrakentaminen sekä Merilahden peruskoulun uudisrakennuksen edellyttämä Korttelitalo Merirastin purku.

810 Suuret liikennehankkeet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Suuriin liikennehankkeisiin on osoitettu vuodelle 2024 87,1 milj. euroa, vuodelle 2025 50,5 milj. euroa ja vuodelle 2026 35,7 milj. euroa. Määräraha mahdollistaa taloussuunnitelmakaudella käynnissä olevat raideliikennehankkeet; Kruunusillat hankekokonaisuuden, Kalasatamasta Pasilaan johtavan raitiotien, Sörnäistentunnelin pohjoisen suuaukon rakentamisen Kalasatamasta Pasilaan -hankkeen yhteydessä sekä Länsi-Helsingin raitiotien liittyvät hankkeet.

Suurien liikennehankkeiden määrärahatarpeet ovat ohjelmakaudella merkittävät. Perushankkeen lisäksi rai-dehankkeiden yhteydessä toteutetaan ns. liittyviä hankkeita, jotka ovat joko ratatöiden edellytysinvestointeja tai kokonaistaloudellisesti edullisia toteuttaa raitiotieuran yhteydessä. Liittyvät hankkeet ovat esirakentamista, liikennejärjestelyjä, jalankulun ja pyöräilyn verkoston täydennyksiä, siltojen peruskorjausta/uusimista tai asuntotuotantoa palvelevia katuyhteyksiä.

8 10 01 Kruunusillat

Talousarvioehdotuksessa on Kruunusillat -hankekokonaisuudelle osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 66,2 milj. euroa, vuodelle 2025 49,0 milj. euroa ja vuodelle 2026 22,7 milj. euroa.

8 10 01 01 Perushanke

Kruunusillat -määrärahalla toteutetaan uusi raitiotie- sekä jalankulku- ja pyöräily-yhteys Laajasalosta Hakaniemeen Korkeasaaren ja Kalasataman (Nihti) kautta. Toteuttamiskustannuksiin osallistuu Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy joukkoliikenteen kustannusosuudella. Kruunusillat -hankkeen hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 31.8.2016 ja enimmäishinnan korotus 25.8.2021. Hanke on jaettu kahteen osaprojektiin. Molempien osaprojektien rakentaminen alkoi vuonna 2021, ja yhteyden avaaminen liikenteelle on mahdollista vuonna 2027.

8 10 02 02 Liittyvä esirakentaminen

Hakaniemen alueella tehdään tarvittavia johtosiirtoja, ruoppauksia ja täyttöjä sekä rantamuurirakenteita, jotka mahdollistavat uuden Hakaniemen sillan rakentamisen. Tämän lisäksi esirakentamista tehdään Nihdin alueella. Määrärahoilla puhdistetaan rakentamisen vaatimassa laajuudessa alueen pilaantunutta maaperää.

8 10 01 03 Liittyvät kadut ja liikenneväylät

Hakaniemen alueella jatketaan katualueilla maankäytön muutoksista johtuvaa rakentamista. Hakaniemensillan rakentaminen alkaa. Korkeasaarella rakennetaan Mischan ja Maschan aukiota, ja Kruunuvuorenrannassa rakennetaan Koirasaarentien länsiosaa sekä Haakoninlahden katuja.

8 10 02 Kalasatamasta Pasilaan raitiotie

Kalasatamasta Pasilaan -hanke sisältää Kalasataman raitiotien toteuttamisen sekä raitiotietä ympäröivien alueiden katu-, puisto- ja esirakentamista. Merkittäviä hankkeeseen sisältyviä kohteita ovat mm. Nihdin esi- ja katurakentaminen, Hermannin rantatien peruskorjaus, Vallilanlaakson puiston rakentamistyöt sekä raitiotie- ja katujärjestelyt Pasilassa. Uuden raitiotieyhteyden ja hankekokonaisuuden on tarkoitus valmistua vuoden 2024 aikana. Nihdissä hanke toteuttaa raitiotien itä-länsisuuntaisen osuuden, jota myös Kruunusillat-raitiotie käyttää.

Talousarvioehdotuksessa on hankkeelle osoitettu vuodelle 2024 määrärahaa 8,8 milj. euroa.

8 10 02 01 Liittyvä esirakentaminen

Nihdin ja Hermannin rantatien geotekninen esirakentaminen jatkuu. Lisäksi kunnostetaan pilaantunutta maaperää Nihdissä, Hermannin rantatiellä ja Pasilassa rakentamisen vaatimassa laajuudessa.

8 10 02 02 Liittyvät kadut ja liikenneväylät

Katurakentaminen jatkuu Hermannin rantatien pohjoisella osuudella. Vallilanlaakson puiston ja sen pyöräiliikenteen baanayhteyden sekä Kumpulanpuron hulevesien hallinnan parantamistoimenpiteiden rakentaminen jatkuvat.

8 10 03 Sörnäistentunneli

Sörnäistentunnelin toteutukseen on osoitettu vuodelle 2024 10,6 milj. euroa.

Määrärahalta mahdollistetaan Sörnäistentunnelin pohjoisen suuaukon rakentaminen Kalasatamasta Pasi-
laan -hankkeen yhteydessä samaan aikaan Hermannin rantatien kanssa. Sörnäisten tunnelin rakentamisen
jatkamiseen varaudutaan 10-vuotisen investointiohjelmakauden lopulla.

8 10 04 Länsi-Helsingin raitiotiet

Länsi-Helsingin raitiotien toteutukseen on osoitettu vuodelle 2024 1,5 milj. euroa.

Länsi-Helsingin raitiotiet -hanke sisältää Vihdintien pikaraitiotien sekä läntisen kantakaupungin uusien rai-
tatieosuuksien ratainfrastruktuurin ja niiden edellyttämän katurakentamisen toteuttamisen sekä läntisen bu-
levardikaupungin aluerakentamiseen liittyviä investointeja Huopalahdentien, Haagan ympyrän ja Vihdintien
alueella. Kaupunginvaltuusto hyväksyi hankkeen toteuttamisen 20.1.2021.

8 10 04 01 Perushanke

Perushanke sisältää raitiotien ratainfra, radan sähkö- ym. järjestelmät, raitiotien pohjanvahvistukset, johto-
siirrot sekä raitiotien edellyttämän katurakentamisen ja kadunvarsipysäköinnin järjestelyt kantakaupungissa,
Lassilassa ja Kannelmäen alueella. Hankkeeseen liittyvä katurakentaminen läntisen bulevardikaupungin alu-
eella on kohdan 8 10 04 03 Liittyvät kadut ja liikenneväylät alla.

8 10 04 02 Liittyvä esirakentaminen

Raitiotien toteuttamisedellytyksenä Vihdintien ja Haagan ympyrän alueella on nykyisten voimalinjan ilmajo-
tojen purkaminen ja korvaavien maakaapeleiden toteuttaminen. Raitiotiehankeeseen yhteydessä toteutetaan
Vihdintien, Haagan ympyrän ja Huopalahdentien alueella ilmajohtot korvaavien maakaapeleiden kaapelirei-
tit siltä osin, kun tulevat kaapelirei-
tit sijoittuvat raitiotiehankeeseen yhteydessä rakennettavalle katualueelle. Hel-
singin kaupunki ja Helen Sähköverkko Oy sopivat sähköverkkoon liittyvien muutosten toteutuksesta erillisellä
toteutussopimuksella.

8 10 04 03 Liittyvät kadut ja liikenneväylät

Raitiotiehankeeseen katurakentaminen sisältää Lääntisen bulevardikaupungin alueella uuden bulevardikadun
rakentamisen Huopalahdentien, Vihdintien ja Haagan ympyrän alueella. Uusien katujärjestelyiden toteuttami-
nen on edellytys Länsi-Helsingin raitioiteille.

Liite 11, Katujen ja liikenneväylien rakentamishjelma 2024–2026

Liite 12, Puistojen ja liikunta-alueiden rakentamishjelma 2024–2026

Liite 13, Kaupunkiudistusalueiden ja suurten liikennehankkeiden rakentamishjelma 2024–2026

Liite 14, Yhteenvetotaulukko investoinnit

Liite 15, Projektialueiden infrarakentamishjelma 2024–2026

LIITTEET

Liite 2, Palvelukustannukset ja suoritteet talousarviokohdittain

Liite 3, Sitovat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit

Liite 4, Muut toiminnalliset tavoitteet ja mittarit

Liite 5, Käyttötaloustaulukot (sis. avustukset, jäsenmaksut sekä tuet ja maksusuudet)

Liite 6, Esirakentamishankkeiden rakentamishjelma 2024–2026

Liite 7, Hankeohjelma rakennukset 2024–2033

Liite 8, Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset vuosille 2024–2033

Liite 9, Infrainvestointien investointiohjelma 2024–2033

Liite 10, Irtaimen omaisuuden perushankinnat 2024–2033

Liite 11, Katujen ja liikenneväylien rakentamishjelma 2024–2026

Liite 12, Puistojen ja liikunta-alueiden rakentamishjelma 2024–2026

Liite 13, Kaupunki uudistusalueiden ja suurten liikennehankkeiden rakentamishjelma 2024–2026

Liite 14, Yhteenvetotaulukko investoinnit

Liite 15, Projektialueiden infrarakentamishjelma 2024–2026

Liite 16, Pääkaupunkiseudun kaupunkiliikenne Oy:n suunnitteilla olevat investoinnit 2024-2033 sekä arvio palvelukorvauksen kehityksestä 2024-2033

Liite 17, Henkilöstötoimikunnan lausunto